

2.1

Det økumeniske Fællesråd

Dåb nadver embede

Det økumeniske Fællesråd

Nørregade 11

1165 København K

Indledning

Det er naturligvis ikke tilfældigt, at Det økumeniske Fællesråd har besluttet at oversætte og udgive en så omfattende tekst som Lima-dokumentet om dåb, nadver og embede. Grunden er ganske enkelt, at dokumentet udgør en milepæl i den samtale mellem kirkerne som tog sin spæde begyndelse for over 50 år siden. Det samler resultaterne sammen af mange års intense drøftelser og repræsenterer et grundlæggende arbejde som ikke skal gøres om, dvs. det er ikke længere nødvendigt at begynde helt forfra, når de pågældende spørgsmål fremover skal diskuteres.

Dette betyder ikke, at katolikker, protestanter, anglikanere og ortodokse nu pludselig er blevet enige om alt. Men det betyder, at de med henblik på de tre emner som dokumentet behandler har formuleret en fælles holdning, samtidig med at de – som det især fremgår af kommentarerne – har markeret deres forskellige opfattelser af en række spørgsmål. Nogle vil hævde, at disse forskellige opfattelser ikke længere er kirkesplittende og at de ikke kan retfærdiggøre den afvisning af nadverfællesskab som adskillige kirker endnu opretholder; andre er mere tilbageholdende og mener, at der stadig er væsentlige spørgsmål som må besvares, før et ægte kirkeligt fællesskab kan skabes.

Givet er det i hvert fald, at der endnu er en vej at gå, inden kirkerne får mod til at anerkende hinanden som lige-

vægtige partnere der trods en belastende fælles historie bygger på samme grundvold. På den anden side er bevægelsen frem mod dette mål uimodstændig. Den proces som specielt i de sidste 20-25 år har ført kirkerne nærmere til hinanden har vist sig at rumme en indre dynamik som ikke kan standses og som ikke mindst Lima-dokumentet er et synligt udtryk for.

Dets navn stammer fra det møde Kirkernes Verdensråds Faith and Order kommission organiserede i januar 1982 i Perus hovedstad som afslutning på det verdensomspændende og uhyre grundige studium af dåb, nadver og embede, hvis væsentligste etaper omtales i dokumentets forord. De skiftende udkast til en endelig tekst ændredes i tidens løb gang på gang og selv i Lima blev der fremsat 192 ændringsforslag, før end det d. 12 januar pludselig stod mødedeltagerne klart, at man var blevet enige om ordlyden.

Selvfølgelig er en sådan tekst bygget op på kompromisformuleringer. Det er dens styrke og dens svaghed. Det er dens styrke, at f.eks. både den russiske metropolit og den nordamerikanske frikirkepræst har kunnet acceptere den. Det er dens svaghed, at de færreste fuldt ud kan genkende sig selv i hele dens ordlyd. Tager man en dansk gennemsnitslæser, er det oplagt at mange af tekstens bemærkninger vil forekomme ham eller hende ejendommelige, simpelt hen fordi de ikke svarer til den kirkelige virke-

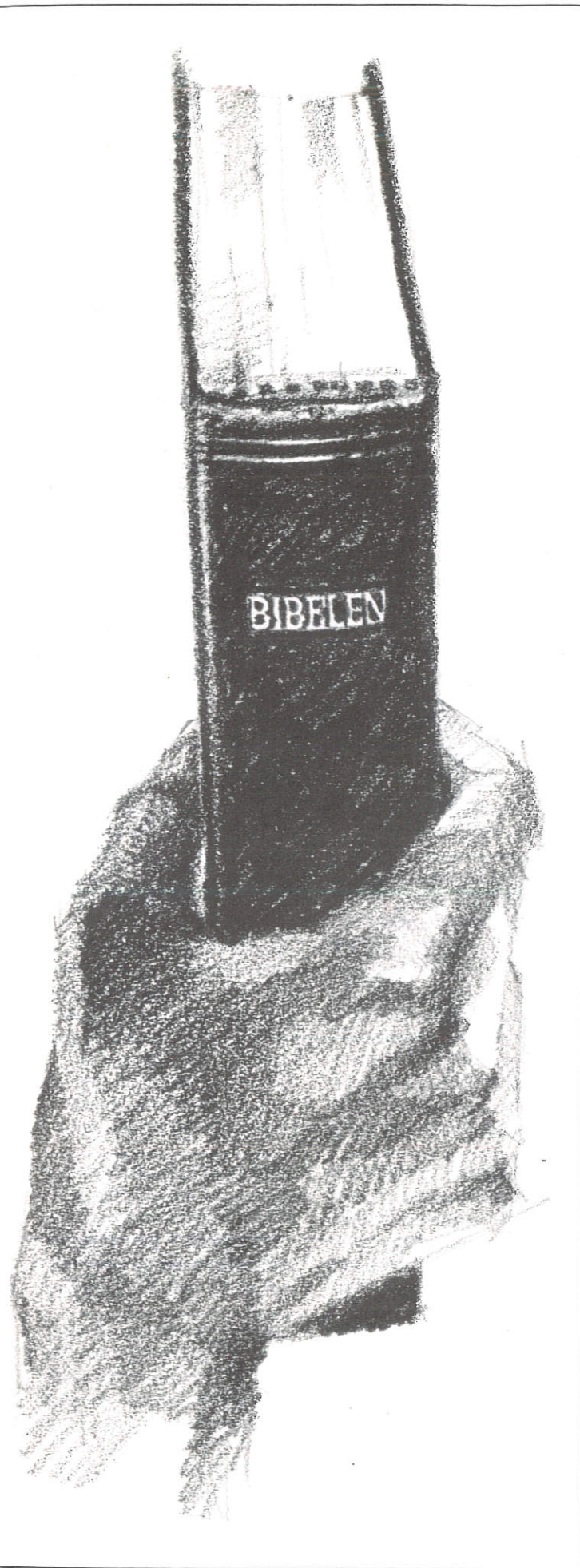
lighed her til lands. Sprogbru- gen er til tider også temmelig højtravende, en blanding af teologisk-kristelig jargon og mere eller mindre nødvendige henvisninger til Det nye Testamente, men bag alt dette foreligger der alligevel en solid tekst som det er værd at stifte bekendtskab med.

Man må imidlertid gøre sig klart, at dokumentet kan læses på flere måder, alt afhængig af ens personlige forudsætninger og interesser. For specialisten i økumeniske spørgsmål er der tale om en lækkerbisk: han vil lægge hver paragraf under mikroskop og få et væld af detaljer frem som han senere vil skrive artikler om. Præster der i den henseende har et mindre ambitionsniveau kan med udbytte diskutere dokumentet med kolleger, f.eks. i konventer, eller lægge visse dele af det til grund for en studiekreds i sognet. Denne sidste fremgangsmåde kan også anbefales andre grupper, f.eks. inden for ungdomsorganisationerne, hvor medlemmerne ikke kan forventes at nære glødende interesse for alle de behandlede emner. Her ville det falde naturligt at tage dåb eller nadver op som selvstændige spørgsmål og med en leders hjælp inddrage dele af de pågældende afsnit fra dokumentet. Selvfølgelig kan i sådanne sammenhænge også præsteembedet diskuteres. Dette emne optager halvdelen af teksten og er vigtigt for så vidt som forskellene i synet på det kirkelige embede sikkert udgør den teologisk set mest betydningsfulde hindring for fuldbyrdel-

sen af kirkens synlige enhed. På den anden side er det ofte sådan, at lægfolk interesserer sig mindre for embedsindehaverne og deres teologiske status end disse interesserer sig for sig selv.

En anden faktor, som betyder noget for tilegnelsen af Lima-dokumentet, er læserens kirkelige baggrund. En baptist vil sikkert med større opmærksomhed end mange andre studere udtalelserne om dåben; en katolik vil i afsnittet om nadveren nikke genkendende til flere ting end et folkekirkemedlem vil; i visse frikirker kan overvejelserne om det biskoppelige embede virke fremmedartede osv. Men uanset hvor man er placeret i den kirkelige geografi, vil man antagelig få størst udbytte af læsningen, hvis denne bidrager til at sætte synspunkter, som hidtil har været hævdevundne i ens egen kirke, til debat.

Det kan således vække til eftertanke, når der under drøftelsen af dåbspraksis bemærkes, »at den virkelige forskel ligger mellem de kirker der døber mennesker i alle aldre og dem der kun døber personer som er i stand til selv at aflægge en trosbekendelse« (komm. til § 12). Hvis dette er rigtigt, kan det ikke nytte længere blot at stille barnedåb og voksendåb over for hinanden som to uforligelige størrelser. Forskellene i dåbssynet eksisterer ganske vist stadig, men det er betegnende at mange kirker verden over i dag føler sig tvunget til at opgive et skarpt enten-eller. Her hjem-

me er det nærliggende at tænke på det der i disse år sker i folkekirken, hvor flere og flere døbes lige inden konfirmationen, men også inden for andre danske kirker er der bevægelse på netop dette område.

Eller man kan standse ved den udførlige beskrivelse af nadverens betydning. I lyset heraf vil de fleste danske kirker med fordel kunne spørge sig selv, om de mange betydningsforslag, som nadveren bibelsk og historisk er bygget op over, også kommer fyldestgørende til udtryk i de respektive nadverliturgier. Er disse i de fleste tilfælde ikke temmelig rudimentære? Lima-dokumentet vil i hvert fald være et godt udgangspunkt for en sådan diskussion, selv om det ifølge sagens natur mere antyder end uddyber og selv om mange af dets udsagn om nadverens betydning har brug for at blive oversat til et mere tilgængeligt sprog.

I den forbindelse er det ikke uden interesse at studere den gudstjenesteliturgi som afslutter det foreliggende hæfte. Den blev brugt under mødet i Lima og senere under Kirkernes Verdensråds generalforsamling i Vancouver (Canada) i 1983. I sin opbygning er den helt igennem klassisk og for nadverritualets vedkommende viser den i praksis, hvad der menes med begreber som anamnese og epiklese, begreber som hyppigt bruges i dokumentet, men som i de fleste danske gudstjenester så godt som ingen rolle spiller.

Til slut skal nævnes, at oversættelsen af Lima-dokumentet er foretaget på grundlag af den engelske tekst. Afsnittene om dåb og nadver er oprindeligt oversat af Erik Kyndal, men med henblik på denne udgivelse bearbejdet af undertegnede som tillige har oversat forordet og afsnittet om embedet.

Fl. Fleinert-Jensen.

LITTERATUR

Alment

Dansk økumenisk bibliografi 1910-1974 med et udvalg af nordisk litteratur. Udgivet af Det økumeniske Fællesråd ved Johs. Nielsen, 1978.
Dansk økumenisk bibliografi. Det økumeniske Fællesråd 1984.

Dåben

Peder Højen: Tro og dåb i exegetisk, økumenisk og systematisk belysning. Studierapport fra Det økumeniske Fællesråds Dåbsgruppe, Kbh. 1977 (= Lumen 1977/1-2).

Tro og dåb eller dåb og tro. Bidrag til diskussion af dåbssynet i tilknytning til Det økumeniske Fællesråds Studierapport 1977. Udgivet af Det økumeniske Fællesråd 1982.

Hans L. Martensen: Dåb og kristenliv, Kbh. 1980.

Hans L. Martensen: Dåb og gudstro, Kbh. 1982.

Nadveren

Herrens nadver.
Den romersk-katolsk evangelisk-lutherske kommission. København 1980.

Forord

Kirkernes Verdensråd er »et fællesskab af kirker, der bekender Herren Jesus Kristus som Gud og Frelser i overensstemmelse med de bibelske skrifter og derfor sammen søger at opfylde deres fælles kald til den ene Guds, Faderens, Sønnens og Helligåndens ære« (Konstitutionen).

Der er her givet en klar definition af Kirkernes Verdensråd. Det er ikke en universel autoritet, som kontrollerer, hvad kristne skal tro og gøre. Alligevel er det efter kun tre årtier blevet et betydningsfuldt fællesskab med godt tre hundrede medlemskirker. Disse kirker repræsenterer en rig mangfoldighed af kultur og traditioner med gudstjeneste på snesevis af sprog, og de lever under alle slags politiske systemer. Dog har de alle engageret sig i et nært samarbejde med henblik på kristent vidnesbyrd og kristen tjeneste. Samtidig stræber de også efter sammen at virkeliggøre det mål, som hedder kirkens synlige enhed.

For at bistå kirkerne på vejen frem mod dette mål yder Kirkernes Verdensråds Faith and Order kommission teologisk støtte til kirkernes bestræbelser efter at nå frem til enhed. For kommissionen har af Rådets medlemmer fået til opgave altid at holde dem fast på den forpligtelse, som de selv har accepteret og som består i at arbejde frem mod på mere synlig vis at manifestere den gave fra Gud, som hedder kirkens enhed. Derfor er det kommissionens erklærede mål

»at forkynde, at Jesu Kristi kirke er én, og tilskynde kirkerne til at gøre enheden synlig i én tro og i ét nadverfællesskab, udtrykt i gudstjeneste og fælles liv i Kristus, for at verden må tro« (Vedtægterne).

Hvis de adskilte kirker skal kunne nå frem til den synlige enhed, som de søger, består én af de afgørende forudsætninger i, at der hersker grundlæggende enighed imellem dem om dåb, nadver og embede. Derfor er det naturligt, at en stor del af Faith and Order kommissionens opmærksomhed har været rettet mod bestræbelserne efter at overvinde den læremæssige splittelse på disse tre punkter. Gennem de sidste halvtreds år har de fleste af dens konferencer haft det ene eller det andet af disse emner i centrum for diskussionen.

De tre erklæringer er frugten af en 50-årig studieproces, som strækker sig tilbage til den første Faith and Order konference i Lausanne i 1927. Materialet er blevet diskuteret og revideret af Faith and Order kommissionen i Accra (1974), Bangalore (1978) og Lima (1982). Imellem kommissionens plenarforsamlinger har Standing Commission og dens arbejdsudvalg vedrørende dåb, nadver og embede under ledelse af Max Thurian fra broderskabet i Taizé arbejdet videre med udkastet.

Disse økumeniske dokumenter afspejler også fortsat rådslagning og samarbejde mellem kommissionens medlemmer (godkendt af kirkerne)

og de lokale kirker. Verdensrådets femte generalforsamling (Nairobi 1975) gav tilladelse til, at et tidligere tekstudkast (Faith and Order Paper nr. 73) blev sendt ud til studium i kirkerne. Betegnende nok sendte over hundrede kirker fra praktisk talt alle geografiske områder og kirkelige traditioner detaljerede kommentarer tilbage. Disse blev omhyggeligt analyserede på et møde i Crêt-Bérard i 1977 (Faith and Order Paper nr. 84).

I mellemtiden blev særlig vanskelige problemer tillige analyseret på specielle økumeniske møder: barnedåb og troendes dåb, Louisville 1978 (Faith and Order Paper nr. 97); episkopé (tilsyn) og bispeembede, Genève 1973 (Faith and Order Paper nr. 102). Tekstudkastet blev også gennemgået af repræsentanter for de ortodokse kirker i Chambéry i 1979. Til slut fik Faith and Order kommissionen igen tilladelse til at sende det endeligt reviderede dokument (»Lima-teksten« fra 1982) ud til kirkerne sammen med en anmodning om deres officielle svar, hvilket må ses som et betydningsfuldt skridt videre i den proces, hvorved økumeniske resultater bliver optaget i kirkerne.

Dette arbejde er ikke blevet udført af Faith and Order kommissionen alene. Dåb, nadver og embede er blevet behandlet i mange økumeniske dialoger. De to væsentligste former for mellemkirkelige samtaler, den tosidede og den flersidede, har vist sig at sup-

plere hinanden og at være til gensidig gavn. Dette ses tydeligt i de tre rapporter fra Forum for tosidede samtaler: »Concepts of Unity« (1978), »Consensus on Agreed Statements« (1979) og »Authority and Reception« (1980) – alle siden udgivet i Faith and Order Paper nr. 107. Følgelig har Faith and Order kommissionen i sine egne flersidede drøftelser af de tre temaer prøvet at bygge så meget som muligt på de tosidede samtalers særlige resultater. Dette svarer til, at en af kommissionens opgaver er at vurdere det faktiske resultat af alle disse særskilte bestræbelser for den økumeniske bevægelse som helhed.

En anden vigtig ting for udarbejdelsen af denne tekst har været vidnesbyrdet fra lokale kirker, som allerede har været igennem en proces, som har ført til forening hen over konfessionsgrænserne. Det er vigtigt at indse, at bestræbelserne med henblik på lokal kirkeunion og bestræbelserne med henblik på universel enighed er knyttet nært sammen.

Måske har de forandringer, som finder sted i kirkernes liv, haft endnu større indflydelse end de officielle studier. Vi lever i et afgørende øjeblik i menneskeheds historie. Efterhånden som enheden mellem kirkerne vokser, spørger disse om, hvordan deres forståelse og anvendelse af dåb, nadver og embede forholder sig til deres mission i og for fornyelsen af menneskeligt fællesskab, når de søger at fremme retfærdighed, fred og

forsoning. Derfor kan vor forståelse af dåb, nadver og embede ikke skilles fra Kristi forløsende og befriende mission gennem kirkerne i den moderne verden.

Som et resultat af bibelstudier og af studier over kirkefædrene er der i forening med den liturgiske fornyelse og med behovet for fælles vidnesbyrd opstået et økumenisk fællesskab, som ofte går hen over konfessionelle grænser, og hvor tidligere forskelle nu ses i nyt lys. Selv om tekstens sprog stadig i høj grad er klassisk i

sit forsøg på at bilægge historiske stridigheder, er drivkraften derfor ofte hentet fra lokale sammenhænge og fra nutidige situationer. Denne ånd vil sandsynligvis kunne stimulere til mange omformuleringer af teksten til vor tids skiftende sprogformer.

Hvor har disse bestræbelser bragt os hen? Som det fremgår af Lima-teksten er vi allerede nået frem til en grad af overensstemmelse, som er bemærkelsesværdig. Men det er givet, at vi endnu ikke fuldt ud har opnået »consensus« (*consenti-*

re), det vil her sige den livserfaring og formulering af troen, der er nødvendig for at virkeliggøre og opretholde kirkens synlige enhed. En sådan consensus er forankret i et fællesskab, som bygger på Jesus Kristus og på apostlenes vidnesbyrd. Som en Åndens gave bliver den virkeliggjort som en erfaring af fællesskab, før den ved fælles anstrengelser kan formuleres i ord. Fuld consensus kan kun proklameres, efter at kirkerne er nået frem til det punkt, hvor de kan leve og handle sammen i enhed.

På vej frem mod den synlige enhed, som de har sat sig som mål, kommer kirkerne imidlertid til at passere forskellige stadier. De har på ny haft velsignelse af at lytte til hinanden og af i fællesskab at vende tilbage til de oprindelige kilder, dvs. til »traditionen om Evangeliet bevidnet i Skriften og overleveret i og af kirken ved Helligåndens kraft« (Faith and Orders verdenskonference 1963).

Ved at glemme fortidens fjendskab er kirkerne begyndt at opdage mange løfterige

overensstemmelser i de anskuelser og perspektiver, som de deler med hinanden. Disse overensstemmelser skaber forvisning om, at trods mange forskelligheder i teologisk udtryksmåde har kirkerne meget til fælles i deres forståelse af troen. Den tekst, som er vokset frem heraf, stræber efter at blive del af en tro og fyldestående gengivelse af den fælles kristne menigheds liv. I den proces, som går ud på at vokse sammen i gensidig tillid, må kirkerne skridt for skridt videreudvikle disse læremæssige overensstemmelser, indtil de omsider bliver i stand til sammen at erklære, at de lever i fællesskab med hinanden i kontinuitet med apostlene og med det, som den universelle kirke lærer.

Lima-teksten repræsenterer de betydningsfulde teologiske overensstemmelser, som Faith and Order har iagttaget og formuleret. De som ved, i hvor høj grad kirkerne har afvejet fra hinanden i lære og praksis, når det gjaldt dåb, nadver og embede, vil påskønne betydningen af den omfattende enighed, som her er registreret. Praktisk talt alle konfessionelle traditioner er repræsenteret blandt kommissionens medlemmer. At teologer fra sådanne vidt forskellige traditioner er i stand til at tale så sammen om dåb, nadver og embede er uden fortillfælde i den moderne økumeniske bevægelse. Det er navnlig værd at lægge mærke til, at kommissionen blandt sine fuldgældige medlemmer også rummer teologer fra den romersk-katolske

kirke og fra andre kirker, som ikke tilhører Kirkernes Verdensråd.

Ved den kritiske vurdering af denne økumeniske tekst må man huske på dens primære formål. Læserne skal ikke vente at finde en komplet teologisk fremstilling af dåb, nadver og embede. Det ville her hverken være på sin plads eller være ønskværdigt. Den tekst, man er blevet enig om, koncentrerer sig med forsæt om de sider af emnet, som direkte eller indirekte har været knyttet sammen med problemerne om en gensidig anerkendelse, der fører til enighed. Hovedteksten viser de vigtigste områder med teologisk overensstemmelse. De tilføjede kommentarer angiver enten historiske forskelle, som er blevet overvundet, eller omstridte spørgsmål som kræver at blive gransket yderligere og at blive udjævnet.

I lyset af hele denne udvikling fremlægger Faith and Order kommissionen herved Lima-teksten (1982) for kirkerne. Vi gør dette med overbevisningens styrke, for vi er blevet stadig mere opmærksomme på vor enhed i Kristi legeme. Vi har fundet grund til at glæde os over at have genopdaget den rigdom, der ligger i Evangeliet som vor fælles arv. Vi tror, at Helligånden har ledt os frem til dette øjeblik, en tidens fylde (*kairos*) for den økumeniske bevægelse, hvor sørgeligt adskilte kirker er blevet sat i stand til at nå frem til væsentlig teologisk enighed. Vi tror, at mange betydningsfulde

skridt fremad er mulige, hvis vi i vore kirker er modige og fantasirige nok til at modtage kirkens enhed som en gave fra Gud.

Som et konkret udtryk for deres økumeniske engagement anmodes kirkerne om i så stor udstrækning som muligt og på alle niveauer af kirkens liv at lade hele Guds folk deltage i processen med at tage imod denne tekst. Specielle forslag om, hvordan mænd og kvinder i kirkerne kan bruge den til gudstjeneste, vidnesbyrd og studium, foreligger som tillæg (1) til dette dokument.

Faith and Order kommissionen indbyder herved alle kirker til på højeste beslutningsniveau – det være sig et råd, en synode, en konference, en generalforsamling eller et andet organ – at forberede et officielt svar på denne tekst. For at fremme denne modtagelsesproces vil kommissionen sætte pris på så præcist som muligt at vide

- i hvilket omfang Deres kirke i denne tekst kan genkende kirkens tro, som den har været gennem tiderne,
- hvilke konsekvenser Deres kirke kan drage ud fra denne tekst med henblik på sine forbindelser og samtaler med andre kirker, specielt med de kirker der også anerkender denne tekst som udtryk for den apostolske tro,
- hvilke retningslinier Deres kirke kan hente i denne tekst med henblik på gudstjeneste, oplæring, etik samt åndeligt liv og vidnesbyrd,

- hvilke forslag Deres kirke kan fremsætte til Faith and Orders fortsatte arbejde med henblik på at sætte indholdet af denne tekst om dåb, nadver og embede i forbindelse med det langsigtede forskningsprojekt »På vej mod det fælles udtryk for den apostolske tro i dag«.

Det er vor hensigt at sammenligne alle de officielle svar, som modtages, at offentliggøre resultaterne og ved en kommende Faith and Order verdenskonference at analysere de økumeniske konsekvenser for kirkerne.

Alle svar på disse spørgsmål skal sendes inden den 31. december 1984 (2) til Faith and Orders sekretariat, Kirkernes Verdensråd, 150 route de Ferney, 1211 Genève 20, Schweiz.

William H. Lazareth
Leder af Faith and Orders sekretariat

Nikos Nissiotis
Formand for Faith and Order kommissionen

(1) Udeladt i den danske oversættelse.
(2) Senere ændret til den 31. december 1985.

Dåb

I: Dåbens indstiftelse

1. Den kristne dåb har sin rod i Jesus af Nazareths gerning, i hans død og i hans opstandelse. Den er indlemmelse i Kristus, som er den korsfæstede og opstandne Herre; den er optagelse i den nye pagt mellem Gud og Guds folk. Dåben er Guds gave og den udføres i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn. Mattæus fortæller, at den opstandne Herre, da han sendte sine disciple ud i verden, befalede dem at døbe (Matt. 28, 18-20). At dåben har været praktiseret overalt i den apostolske kirke lige fra begyndelsen, er bevidnet i Det nye Testaments breve, i Apostlenes Gerninger og i kirkefædrenes skrifter. Kirkerne viderefører i dag denne praksis som en rituel handling, der udtrykker et tilhørsforhold til Herren, som skænker sit folk sin nåde.

II: Dåbens betydning

2. Dåben er tegnet på et nyt liv ved Jesus Kristus. Den forener den døbt med Kristus og med hans folk. Det nye Testaments skrifter og kirkens liturgi udlægger dåbens betydning ved hjælp af forskellige billeder, som udtrykker Kristi rigdom og hans frelses gaver. Disse billeder sættes somme tider i forbindelse med den symboliske brug af vand i Det gamle Testamente. Dåben er delagtighed i Kristi død og opstandelse (Rom. 6,3-5; Kol. 2,12); aftvætning af synd (1. Kor. 6,11); en ny fødsel (Joh. 3,5); oplysning ved Kristus (Ef. 5,14); ikklædning af Kristus (Gal. 3,27); fornyelse ved

Ånden (Tit. 3,5); erfaring af frelse gennem syndflodens vande (1. Pet. 3,20-21); udfrielse fra trældom (1. Kor. 10,1-2) og befrielse til en ny menneskehed, i hvilken de adskillende mure mellem køn, racer og social stand er overvundet (Gal. 3,27-28; 1. Kor. 12,13). Billederne er mange, men virkeligheden er én.

A. Delagtighed i Kristi død og opstandelse

3. Dåben betyder at have del i Jesu Kristi liv, død og opstandelse. Jesus steg ned i Jordanfloden og blev døbt i solidaritet med syndere for at opfylde al retfærdighed (Matt. 3,15). Denne dåb førte Jesus ind på den lidende Herrens Tjeners vej, som det viste sig i hans lidelser, død og opstandelse (Mark. 10,38-40 og 45). Gennem dåben nedsænkes de kristne i Kristi befriende død, hvor deres synd begravnes, hvor den »gamle Adam« korsfæstes med Kristus, og hvor syndens magt er brudt. Derfor er de døbt ikke længere trælle under synden, men frie. Blevet fuldstændig ét med Kristi død er de begravet med ham og oprejst her og nu til et nyt liv i Jesu Kristi opstandelses kraft, overbeviste om at de også til sidst skal blive ét med ham i en opstandelse, som ligner hans (Rom. 6,3-11; Kol. 2,13; 3,1; Ef. 2,5-6).

B. Omvendelse, tilgivelse og renselse

4. Dåben, som gør kristne delagtige i Kristi død og opstandelses mysterium, indebærer både syndsbevidsthed og hjertets omvendelse. Den dåb,

som Johannes foretog, var en bodsdåb til syndernes forladelse (Mark. 1,4). Det nye Testamente understreger dåbens etiske konsekvenser ved at fremstille den som en renselses-handling, der tvætter legemet med rent vand, en renselse af hjertet for al synd og en handling, i hvilken vi bliver retfærdiggjort (Hebr. 10,22; 1. Pet. 3,21; Ap. G. 22,16; 1. Kor. 6,11). Således modtager de døbt tilgivelse, renselse og helliggørelse ved Kristus og får som del af deres erfaring af dåben en ny etisk orientering under Helligåndens ledelse.

C. Helligåndens gave

5. Helligånden er virksom i menneskers liv før, i og efter deres dåb. Det er den samme Ånd, der åbenbarede Jesus som Sønnen (Mark. 1,10-11) og som i pinsen udrustede disciplene med kraft og forenede dem (Ap. G. 2). Gud skænker alle døbt Helligåndens salvelse og forjættelse, sætter et segl på dem og indpoder i deres hjerter den første del af deres arv som Guds sønner og døtre. Helligånden nærer troens liv i deres hjerter indtil den endelige forløsning, da arven vil blive dem fuldkommen til del, til lov og pris for Guds herlighed (2. Kor. 1,21-22; Ef. 1,13-14).

D. Indlemmelse i Kristi legeme

6. Foretaget i lydighed mod vor Herre er dåben et tegn og et segl på, at vi i fællesskab er Kristi disciple. Ved dåben forenes de kristne med Kristus, med hinanden og med kirken til alle tider og alle vegne. Vor

fælles dåb, som forener os med Kristus i troen, er således et grundlæggende enhedens bånd. Vi er ét folk og kaldet til at bekende og tjene én Herre på hvert enkelt sted og i hele verden. Den forening med Kristus, som vi gennem dåben er fælles om, har vigtige følger for den kristne enhed: »Der er... én dåb, én Gud og alles Fader« (Ef. 4,4-6). Når enheden i dåben virkeliggøres i én, hellig, almindelig og apostolsk kirke, kan der aflægges et ægte kristent vidnesbyrd om Guds helende og forsonende kærlighed. Derfor udgør vor ene dåb i Kristus et kald til kirkerne om at overvinde deres splittelser og synligt manifestere deres fællesskab.

Kommentar: Kirkernes manglende evne til gensidigt at anerkende at deres forskellige dåbspraksis kan henføres til den ene dåb, og deres fortsatte adskillelse, til trods for anerkendelse af hinandens dåb har på dramatisk vis gjort kirkens delte vidnesbyrd synligt. Den lethed, hvormed kirkerne visse steder og på visse tidspunkter tillader forskelle i køn, race eller social stand at splitte Kristi legeme, har desuden sat spørgsmålstegn ved den kristne menigheds virkelige enhed i dåben (Gal. 3,27-28), ligesom det alvorligt har kompromitteret dens vidnesbyrd. Nødvendigheden af at genvinde enheden i dåben hører til det vigtigste i det økumeniske arbejde, da det er afgørende for virkeliggørelsen af ægte fællesskab mellem de kristne menigheder.

E. Gudsrigets tegn

7. Dåben fører ind i det nye livs virkelighed midt i den nuværende verden. Den giver del i Helligåndens fællesskab. Den er et tegn på Gudsriget og den kommende verdens liv. Gennem troens, håbets og kærlighedens gaver besidder dåben en dynamisk kraft, som omfatter hele livet, udstrækker sig til alle folk og foregriber den dag, da hver tunge skal bekende, at Jesus Kristus er Herre, til Guds Faders ære.

III: Dåb og tro

8. Dåben er både Guds gave og menneskets svar på denne gave. Den er rettet imod en vækst, der kan gøre os i stand til at rumme Kristi fylde (Ef. 4,13). Nødvendigheden af tro for at tage imod den frelse, som er indeholdt og fremstillet i dåben, anerkendes af alle kirker. Personligt engagement er nødvendigt for at være ansvarligt lem på Kristi legeme.

9. Dåben hænger ikke kun sammen med en øjeblikkelig erfaring, men med en livslang vækst i Kristus. De døbte er kaldet til at genspejle Herrens herlighed, når de ved Helligåndens kraft og med stadig voksende glans forvandles til lighed med ham (2. Kor. 3,18). De kristnes liv er nødvendigvis en stadig kamp, men også en stadig erfaring af nåden. I dette nye forhold lever de døbte for Kristi skyld, for hans kirkes og for den verdens skyld som han elsker, medens de med håb venter på åbenbaringen af Guds nye skabning og på den dag, da Gud skal

være alt i alle (Rom. 8,18-24; 1. Kor. 15,22-28; 49-57).

10. Medens de vokser i et kristent liv i tro, viser de døbte troende, at menneskeheden kan fornyes og befries. De har her og nu et fælles ansvar for sammen at aflægge vidnesbyrd om Kristi evangelium, han som er alle menneskers befrier. Stedet for dette fælles vidnesbyrd er kirken og verden. I et fælles vidnesbyrd og i fælles tjeneste opdager de kristne den fulde betydning af den ene dåb som Guds gave til hele sit folk. Ligeledes erkender de, at dåben som en dåb til Kristi død har etiske følger, som ikke blot rummer et kald til personlig helliggørelse, men også motiverer kristne til at kæmpe for virkeliggørelsen af Guds vilje i alle livets forhold (Rom. 6,9ff; Gal. 3,27-28; 1. Pet. 2,21-4,6).

IV: Dåbspraksis

A. Troendes dåb og barnedåb

11. Muligheden af, at barnedåb blev praktiseret også i den apostolske tid, kan ikke udelukkes, men dåb på en personlig trosbekendelse er dog det mønster for dåben, som klarest er bevidnet i de nytestamentlige skrifter.

I historiens løb har der udviklet sig forskellige former for dåbspraksis. Nogle kirker døber spædbørn, der bringes til dåb af forældre eller andre, som har ansvar for deres opdragelse og som er rede til i kirken og sammen med den at oplære børnene i den kristne tro. Andre kirker praktiserer udelukkende dåb af troende,

som er i stand til at aflægge en personlig trosbekendelse. Nogle af disse kirker tilskynder til, at spædbørn eller børn fremstilles og velsignes ved en gudstjeneste, der sædvanligvis indeholder en tak for den gave, barnet er, samt et tilsagn fra moderen og faderen om at leve op til ansvaret som kristne forældre.

Alle kirker døber troende, som kommer fra andre religioner eller fra baggrund uden nogen tro og som antager den kristne tro og deltager i dåbsundervisningen.

12. Både troendes dåb og barnedåb finder sted i kirken som de troendes forsamling. Når et menneske, som kan svare for sig selv, bliver døbt, udgør den personlige trosbekendelse en integrerende del af dåbsgudstjenesten. Når et spædbarn bliver døbt, bliver det personlige svar givet på et senere tidspunkt i livet. I begge tilfælde må den døbte vokse i sin forståelse af troen. Det er et vedvarende krav til dem, der døbes på grundlag af deres egen trosbekendelse, at de i tro fortsætter med at uddybe det svar, som de personligt har givet. For barnedåbens vedkommende forventes en personlig bekendelse senere, og den kristne oplæring sigter mod aflæggelse af en sådan bekendelse. Enhver dåb er forankret i og vidner om Kristi troskab indtil døden. Den hører hjemme inden for kirkens liv og tro, og igennem hele kirkens vidnesbyrd peger den hen på Guds trofasthed, som er grundlaget for alt liv i tro. Ved hver dåb bekræfter hele me-

nigheden på ny sin tro på Gud og forpligter sig til at skabe et miljø præget af vidnesbyrd og tjeneste. Dåben bør derfor altid fejres og videreføres inden for det kristne fællesskabs rammer.

Kommentar: Når man benytter udtrykkene »barnedåb« og »troendes dåb«, er det nødvendigt at huske, at den virkelige forskel ligger mellem de kirker, der døber mennesker i alle aldre, og dem der kun døber personer, som er i stand til selv at aflægge en trosbekendelse. Forskellen mellem barnedåb og troendes dåb bliver mindre skarp, når man anerkender, at begge former for dåb anskueliggør Guds eget initiativ i Kristus og udtrykker et svar i tro, der gives inden for rammerne af de troendes fællesskab.

Skikken med barnedåb understreger den fælles tro og den tro, som barnet deler med sine forældre. Barnet fødes ind i en verden, som der er gået brud på, og det har del i dens brudte tilstand. Gennem dåben overføres evangeliets forjættelse og fordring på barnet. Den døbtes personlige tro og trofaste deltagelse i kirkens liv er afgørende for at modtage det fulde udbytte af dåben.

Skikken med troendes dåb understreger den bekendelse, der udtrykkeligt foreligger hos den, som svarer på Guds nåde i og gennem troens fællesskab og som beder om at blive døbt.

Begge former for dåb kræver en lignende, ansvarlig indstil-

ling til den kristne oplæring. En genopdagelse af, at kristen oplæring er noget som aldrig hører op, kan lette den gensidige anerkendelse af de forskellige måder, hvorpå optagelsen i kirken foregår.

I nogle kirker, som forener både barnedåbstradition og tradition for troendes dåb, har det været muligt at betragte begge former for optagelse i kirken som ligeberettigede alternativer: både det mønster som lader barnedåben efterfølges af en senere trosbekendelse, og det som lader troendes dåb følge efter en fremstilling og velsignelse i barndommen. Dette eksempel indbyder andre kirker til at træffe afgørelse om, hvorvidt de ikke også ville kunne anerkende ligeberetti-

gede alternativer i deres indbyrdes forhold og i forhandlinger om kirkeunion.

13. Dåben er en handling, som ikke kan gentages. Enhver dåbspraksis, der kan udlægges som »gendåb«, må undgås.

Kommentar: Kirker, som har holdt på én bestemt form for dåb eller som har haft alvorlige spørgsmål om gyldigheden af andre kirkers sakramenter og embeder, har til tider krævet, at personer, som kom fra andre kirkelige traditioner, skulle lade sig døbe, inden de blev optaget som fuldgyltige medlemmer med adgang til nadverbordet. Efterhånden som kirkerne når frem til en mere omfattende forståelse og anerkendelse af hinan-

den og kommer i nærmere forbindelse med hensyn til vidnesbyrd og tjeneste, vil de afholde sig fra enhver form for praksis, som drager andre kirkers sakramentale integritet i tvivl eller indskrænker engangskaraktren af dåbens sakramente.

B. Dåb – salvning – konfirmation

14. I Guds frelsesgerning er påskens mysterium, Kristi død og opstandelse, uadskilleligt forbundet med pinsens gave: Helligånden. Tilsvarende er delagtigheden i Kristi død og opstandelse uadskilleligt forbundet med modtagelsen af Helligånden. I sin fulde betydning betegner og bevirker dåben begge dele.

Kristne har forskellig opfat-

telse af, hvori tegnet på Åndens gave skal findes. Forskellige handlinger er blevet sat i forbindelse med meddelelsen af Helligånden. For nogle er det selve den rituelle handling med vand. For andre er det salvningen med olie og/eller håndspåleggelsen, som i mange kirker kaldes konfirmation. For andre igen er det alle tre ting, da de ser Åndens virke i hele handlingsforløbet. Alle er enige om, at kristen dåb er en dåb med vand og ved Helligånden.

Kommentar: a) I nogle traditioner forklarer man, at ligesom dåben ligedanner os med den korsfæstede, begravede og opstandne Kristus, således modtager de kristne ved salvningen pinseåndens gave fra

16. For at overvinde forskellene imellem dem bør tilhængere af troendes dåb og de som praktiserer barnedåb på ny overveje bestemte sider af deres praksis. De første kan på mere synlig vis forsøge at give udtryk for, at børnene er inde under Guds nådes beskyttelse. De sidste må vogte sig for at praktisere dåben på en måde, der tilsyneladende bærer præg af tilfældighed, og de må tage mere alvorligt på deres ansvar for at opdrage døbte børn til at få et modent og forpligtende forhold til Kristus.

Sønnen, som selv er den Salvede.

b) Hvis dåben som indlemmelse i Kristi legeme i selve sit væsen peger hen på delagtigheden i Kristi legeme og blod i nadveren, rejser der sig spørgsmålet om, hvordan en ceremoni for sig yderligere kan indskydes imellem dåben og adgangen til nadverbordet. De kirker som døber børn, men som formener dem adgang til nadveren før en sådan ceremoni, kunne tænkes at ville overveje nærmere, om de fuldt ud har tilgodeset og accepteret dåbens konsekvenser.

c) Dåben må stadig bekræftes på ny. Den mest åbenlyse form for en sådan ny bekræftelse er fejringen af nadveren. Fornylelsen af dåbsløftet kan også finde sted ved lejligheder som den årlige fejring af påskens mysterium eller ved andres dåb.

C. På ved mod gensidig anerkendelse af dåben

15. Kirkerne anerkender i stigende grad hinandens dåb som den ene dåb til Kristus, når Jesus Kristus af dåbskandidaten bekendes som Herre, eller, som tilfældet er ved barnedåb, når bekendelsen aflægges af kirken (forældre, værger, faddere og menigheden) og senere bliver bekræftet ved personlig tro og deltagelse i menighedens liv. Gensidig anerkendelse af dåben anses som et betydningsfuldt tegn på den enhed i dåben, der er givet med Kristus, og som et middel til at udtrykke denne enhed. Hvor det overhovedet er muligt, bør kirkerne klart give udtryk for gensidig anerkendelse.

V: Dåbshandlingen

17. Dåben foretages med vand i Faderens, Sønnens og Helligåndens navn.

18. I udførelsen af dåben bør vandets symbolske dimension tages alvorligt og ikke reduceres. Neddykningen i vandet kan være et livagtigt udtryk for dette, at den kristne i dåben har del i Kristi død, begravelse og opstandelse.

Kommentar: For nogle teologiske traditioner betegner brugen af vand, med alle dets positive associationer til liv og velsignelse, kontinuiteten mellem den gamle og den nye skabelse og viser således dåbens betydning ikke blot for mennesker, men for hele kosmos. Samtidig forestiller brugen af vand en renselse af skabningen, en afdoen fra det som er negativt og destruktivt i verden: de, som er døbt til Kristi legeme, er gjort delagtige i en nyt liv.

19. Som det var tilfældet i de første århundreder, kan Helligåndens gave i dåben betegnes på andre måder, f. eks. ved håndspålgelse eller ved salvning med olie. Selve korsets tegn minder om Helligåndens forjættede gave, som er pant på og løfte om det som skal komme, når Gud fuldt ud har forløst dem som han har gjort til sin ejendom (Ef. 1, 13-14). Genopdagelsen af sådanne levende tegn kan forventes at berige liturgien.

20. I ethvert fuldstændigt

dåbsritual bør der i det mindste indgå følgende elementer: læsning af de steder i Skriften som henviser til dåben; påkaldelse af Helligånden; forsagelse af det onde; bekendelse af troen på Kristus og den hellige Treenighed; anvendelse af vand; erklæring om, at de døbte har fået en ny identitet som Guds sønner og døtre, og som medlemmer af kirken er kaldet til at være vidner om evangeliet. Nogle kirker mener, at optagelsen i den kristne menighed er ufuldstændig, hvis ikke den døbte besegles med Helligåndens gave og deltager i nadveren.

21. Det er på sin plads inden for rammerne af dåbsgudstjenesten at forklare dåbens betydning, sådan som den fremgår af Skriften (dvs. som delagtighed i Kristi død og opstandelse, omvendelse, tilgivelse, renselse, Åndens gave, indlemmelse i Kristi legeme og tegn på Guds rige).

Kommentar: Den nyere diskussion viser, at man bør være mere opmærksom på de misforståelser, der skyldes den sociale og kulturelle sammenhæng, i hvilken dåben finder sted.

a) I nogle dele af verden har navngivning i dåbsliturgien ført til en sammenblanding af dåben og forskellige skikke i forbindelse med navngivning. Denne sammenblanding er skadelig, hvis det, i overvejen- de ikke-kristne kulturer, forlanges af de døbte, at de skal antage kristne navne, som ikke har rod i deres egen kulturelle tradition. Ved udarbejdelsen af regler for dåb bør kirkerne være omhyggelige med fortsat at lægge vægt på den sande kristne betydning af dåben og med at undgå enhver unødigt fremmedgørelse af de døbte i forhold til deres lokale kultur ved at pålægge dem fremmede navne. Et navn, som er arvet fra ens oprindelige kultur, giver den døbte rod i denne kultur og er samtidig udtryk for dåbens universalitet, indlemmelsen i den ene, hellige, almindelige og apostolske kirke, som omfatter alle jordens nationer.

b) I mange store europæi-

ske og nordamerikanske flertalskirker praktiseres barnedåben ofte på en måde, der tilsyneladende bærer præg af tilfældighed. Dette bidrager til, at kirker, som praktiserer troendes dåb, er tilbageholdende med at anerkende gyldigheden af barnedåb. Denne kendsgerning bør føre til en mere kritisk overvejelse af dåbens betydning inden for disse flertalskirker.

c) Nogle afrikanske kirker praktiserer Helligåndens dåb uden brug af vand og med håndspålgelse, men anerkender dog andre kirkers dåb. Et studium af denne praksis og dens forhold til vanddåben er nødvendigt.

22. Dåben foretages normalt af en ordineret præst, selv om det under særlige omstændigheder kan tillades, at andre døber.

23. Eftersom dåben står i nøje forbindelse med fælleslivet og gudstjenesten i kirken, bør den normalt foretages under en offentlig gudstjeneste, så menighedens medlemmer kan blive mindet om deres egen dåb og kan byde dem velkommen i fællesskabet, som bliver døbt og som de er forpligtede til at oplære i den kristne tro. Store festdage som påske, pinse og Hellig tre kongers dag er særlig egnede for fejringen af dette sakramente, sådan som det var praksis i den gamle kirke.

Nadver

Nadverens indstiftelse

1. Kirken modtager nadveren som en gave fra Herren. Paulus skriver: »Jeg har modtaget fra Herren, hvad jeg også har givet videre til jer, at Herren Jesus i den nat, da han blev forrådt, tog brødet, takkede, brød det og sagde: Dette er mit legeme, som gives for jer. Gør dette til ihukommelse (*anamnesis*) af mig. Ligeså tog han også kalken efter aftensmåltidet og sagde: Denne kalk er den nye pagt i mit blod. Gør dette, så ofte som I drikker den, til ihukommelse af mig« (1. Kor. 11,23-24; jfr. Matt. 26,26-29; Mark. 14,22-25; Luk. 22,14-20).

De måltider, som Jesus fortæller at have deltaget i under sin gerning her på jorden, forkynder Gudsriget og bringer det nær, hvilket bespisningen i ørkenen er et tegn på. Ved Jesu sidste måltid var Gudsrigets fællesskab knyttet sammen med hans nært forestående lidelse. Efter sin opstandelse gav Herren sit nærvær til kende over for disciplene, da han brød brødet. Således viderefører nadveren disse måltider, som Jesus deltog i under sit liv på jorden og efter sin opstandelse – hver gang som et tegn på Gudsriget. Kristne ser et forbillede på nadveren i påskefesten til minde om Israels udfrielse af trældommens land og i pagtsmåltidet på Sinai bjerg (2. Mos. 24). Den er kirkens nye påskemåltid, den nye pagts måltid, som Kristus gav sine disciple (*anamnesis*) af sin død og opstandelse, som en forudgribelse af Lammets bryl-

lupsmåltid (Åb. 19,9). Kristus befalede sine disciple, som det fortsatte gudsfolk, at ihukomme ham således i dette sakramentale måltid indtil hans genkomst. Det sidste måltid, som Jesus fejrede, var et liturgisk måltid, der gjorde brug af symbolske ord og handlinger. Derfor er nadveren et sakramentalt måltid, som gennem synlige tegn meddeler os Guds kærlighed i Jesus Kristus, den kærlighed som Jesus elskede sine egne med »til det sidste« (Joh. 13,1). Den er blevet kaldt mange ting, f. eks. Herrens nadver, brødets brydelse, altergang, den guddommelige liturgi, messen. Fejringen af den forbliver den centrale handling i kirkens gudstjeneste.

II: Betydningen af nadveren

2. Nadveren er i sit væsen det sakramente, der rummer gaven, som Gud ved Helligåndens kraft giver os i Kristus. Enhver kristen modtager den frelsesgave gennem delagtigheden i Kristi legeme og blod. I nadverens måltid, ved at vi spiser brøder og drikker vinen, skænker Kristus os fællesskab med sig selv. Det er Gud selv, som handler ved at give liv til Kristi legeme og ved at forny hver enkelt lem på dette legeme. I overensstemmelse med Kristi forjættelse modtager ethvert døbt lem på Kristi legeme i nadveren forsikring om syndernes forladelse (Matt. 26,28) og pant på det evige liv (Joh. 6,51-58). Selv om nadveren i sit væsen er én sammenhængende handling,

skal den her behandles ud fra følgende synspunkter: taksigelse til Faderen, ihukommelse af Kristus, påkaldelse af Ånden, de troendes fællesskab, Gudsrigets måltid.

A. Nadveren som taksigelse til Faderen

3. Nadveren, som altid indeholder både ord og sakramente, er forkyndelse og fejring af Guds gerninger. Den er den store taksigelse til Faderen for alt, hvad der er fuldbyrdet i skabelse, genløsning og helliggørelse, for alt hvad Gud i dag gør i kirken og i verden trods menneskers synd, for alt hvad Gud vil gøre ved at bringe sit Rige til fuldendelse. Således er nadveren den »lovprisning« (*berakah*), i hvilken kirken udtrykker sin taknemmelighed mod Gud for alle hans velgøringer.

4. Nadveren er det store lovprisningsoffer, hvorigennem kirken taler på hele skabningens vegne. For den verden, som Gud har forsonet med sig selv, er til stede i enhver nadver: i brød og vin, i de troende selv og i de bønner, som de frembærer for sig selv og for alle mennesker. Kristus forener de troende med sig selv og indeslutter deres bønner i sin egen forbøn, så de troende forvandles og deres bønner bliver hørt. Dette lovprisningsoffer er kun muligt ved Kristus, med ham og i ham. Brød og vin, frugter af jorden og menneskers arbejde, frembæres til Faderen i tro og taksigelse. Således er nadveren et tegn på, hvad verden skal blive: en ofergave og lovprisning til Ska-

beren, et universelt fællesskab i Kristi legeme, et retfærdigheds, kærlighedens og fredens rige i Helligånden.

B. Nadveren som anamnese eller ihukommelse af Kristus

5. Nadveren er ihukommelse (memorial) af den korsfæstede og opstandne Kristus, dvs. det levende og virksomme tegn på hans offer, som én gang for alle blev fuldbragt på korset og som fortsat er virksomt for hele menneskeheden. Det bibelske begreb »ihukommelse«, anvendt på nadveren, hentyder til, at Guds gerning er virksom i nutiden, når den fejres af Guds folk i liturgisk form.

6. Kristus selv, med alt hvad han har gjort for os og for hele skabningen (i sin menneskevordelse, sin fornedrelse, sin gerning, sin forkyndelse, sin lidelse, sit offer, sin opstandelse, sin himmelfart og i sendelsen af Helligånden) er til stede i denne *anamnese* og skænker os fællesskab med sig selv. Nadveren er også en forsmag på hans genkomst og på det fuldendte Gudsrige.

7. *Anamnesen*, i hvilken Kristus handler gennem sin kirkes glade fejring af nadveren, er således både nærvær (representation) og foregribelse (anticipation). Den vil ikke blot minde om det forbigangne og dets betydning. Den er kirkens virksomme forkyndelse af Guds store gerninger og forjættelser.

8. Nærvær og foregribelse kommer til udtryk i taksigelse og forbøn. Idet kirken i tak-

nemmelighed ihukommer Guds store frelsegerninger, beder den Gud om at skænke ethvert menneske frugterne af disse gerninger. I taksigelse og forbøn er kirken forenet med Sønnen, dens store ypperstepræst og fortaler (Rom. 8,34; Hebr. 7,25). Nadveren er Kristi enestående offers sakramente, han som lever evigt og går i forbøn for os. Den er ihukommelse af alt, hvad Gud har gjort til verdens frelse. Hvad der var Guds vilje at fuldbyrde med Kristi menneskevordelse, liv, død, opstandelse og himmelfart, gentager Gud ikke. Disse begivenheder er enestående og kan hverken gentages eller fortsættes. Men i den ihukommelse, som finder sted i nadveren, frembærer kirken sin forbøn i forening med Kristus, vor store ypperstepræst.

Kommentar: Det er i lyset af nadverens karakter af forbøn, at man kan forstå omtalen i katolsk teologi af nadveren

som et »sonoffer«. Dermed menes, at der kun gives ét sonende offer, nemlig det enestående offer på korset, som er nærværende i nadveren og som frembæres for Faderen gennem Kristi og kirkens forbøn for hele menneskeheden. I lyset af den bibelske forestilling om ihukommelse kunne alle kirker måske på ny overveje de historiske stridigheder omkring begrebet »offer« og uddybe deres forståelse for grunden til, at andre traditioner enten har anvendt dette udtryk eller har afvist det.

9. Anamnesen af Kristus er grundlaget for og kilden til al kristen forbøn. Således forlader vor bøn sig på den opstandne Herres uophørlige forbøn og er forenet med den. I nadveren skænker Kristus os kraften til at leve med ham, til at lide med ham og til at bede i hans navn som retfærdiggjorte syndere, der glade og villige opfylder hans vilje.

10. I Kristus bringer vi os selv som et levende og helligt offer i vort daglige liv (Rom. 12,1; 1. Pet. 2,5). Denne åndelige gudsdyrkelse, som er Gud velbehagelig, næres i nadveren, i hvilken vi helliges og forsones i kærlighed for at være tjenere for forsoningen i verden.

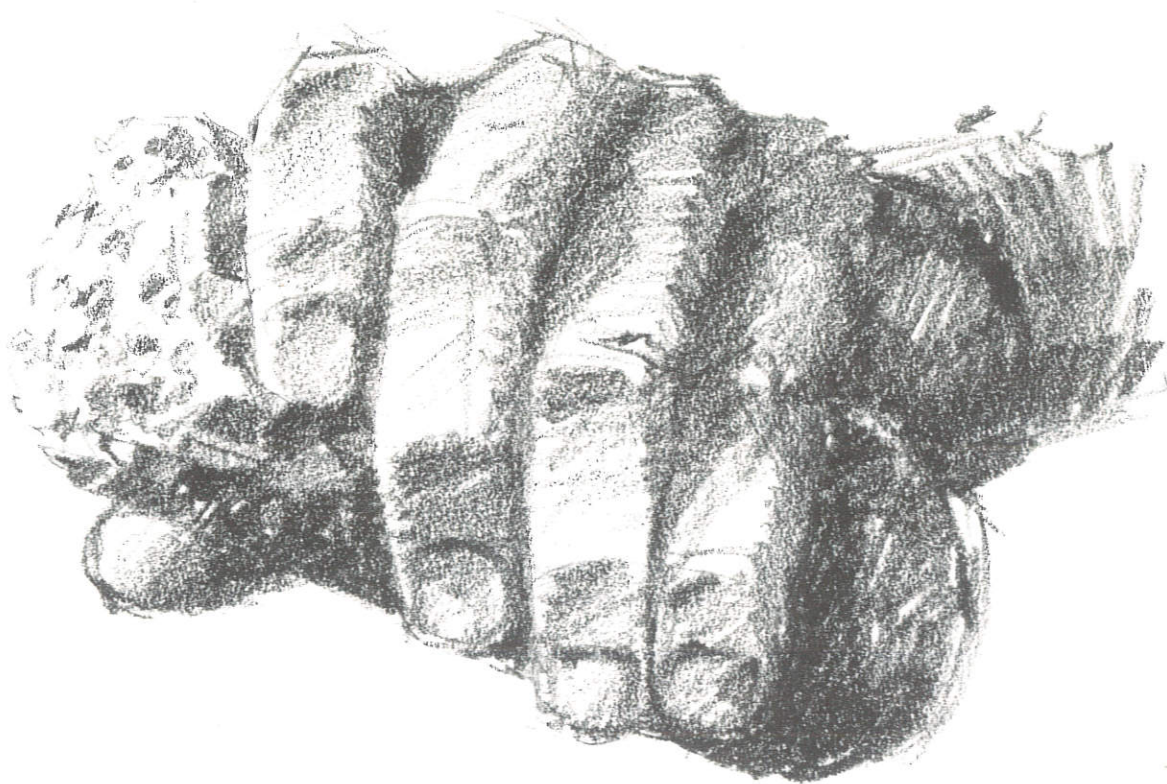
11. Forenet med vor Herre og i fællesskab med alle hellige og martyrer fornyes vi i pagten, som er beseglet ved Jesu blod.

12. Da ihukommelsen af Kristus er det centrale indhold både af det forkyndte ord og af nadverens måltid, styrker disse gensidigt hinanden. Det hører med til fejringen af nadveren, at den omfatter ordets forkyndelse.

13. Kristi ord og handlinger ved indstiftelsen af nadveren står i centrum af nadverfejringen. Nadverens måltid er Kri-

sti legemes og blods sakramente, det sakramente der rummer hans virkelige nærvær. Kristus opfylder på forskellige måder sit løfte om altid at være med sine disciple indtil verdens ende. Men måden hvorpå Kristus er nærværende i nadveren er enestående. Jesu ord over nadverens brød og vin lød: »Dette er mit legeme, ... dette er mit blod«. Hvad Kristus har sagt er sandt, og denne sandhed bliver til virkelighed, hver gang nadveren fejres. Kirken bekender, at Kristus virkeligt er til stede som levende og handlende i nadveren. Selv om Kristi virkelige nærvær i nadveren ikke afhænger af den enkeltes tro, er alle enige om, at troen er nødvendig for at erkende Kristi legeme og blod.

Kommentar: Mange kirker tror, at ved Jesu ord og ved Helligåndens kraft bliver brød og vin i nadveren på en virkelig, men hemmelighedsfuld måde til den opstandne, dvs. til

den levende Kristi legeme og blod, han som er nærværende i hele sin fylde. Under brødets og vinens tegn er den dybeste virkelighed hele Kristi væren, han som kommer til os for at bispise os og forvandle hele vor væren. Andre kirker bekender ganske vist Kristi virkelige nærvær ved nadveren, men de forbinder ikke lige så udtrykkeligt dette nærvær med brødets og vinens tegn. De enkelte kirker må afgøre, om denne forskel kan finde plads inden for den enighed, som er formuleret i teksten.

C. Nadveren som påkaldelse af Helligånden

14. Helligånden gør den korsfæstede og opstandne Kristus virkeligt nærværende for os i nadverens måltid og opfylder derved den forjættelse, som er indeholdt i indstiftelsesordene. Kristi nærvær er klart nadverens midtpunkt, og den forjættelse, som er indeholdt i indstiftelsesordene, er derfor

grundlæggende for nadverfejringen. Dog er det Faderen, der er den primære kilde til og den endelige opfyldelse af det, der sker i nadveren. Guds menneskeblevne Søn, ved hvem og i hvem den fuldbyrdes, er dens levende midtpunkt. Helligånden er den umådelige kærligheds kraft, som gør den mulig og som fortsætter med at lade den være virksom. Forbindelsen mellem nadverfejringen og den treenige Guds mysterium åbenbarer Helligåndens som den, hvis rolle det er at gøre Jesu historiske ord nærværende og levende. I tillid til Jesu forjættelse i indstiftelsesordene om, at den vil blive bøn hørt, beder kirken Faderen om Helligåndens gave, for at nadveren kan blive til virkelighed: det sande nærvær af den korsfæstede og opstandne Kristus, som giver sit liv for hele menneskeheden.

Kommentar: Dette betyder ikke, at Kristi nærvær i nadveren åndeliggøres, men at den uopløselige enhed mellem Sønnen og Ånden understreges. Denne enhed gør det klart, at nadveren ikke er en magisk eller mekanisk handling, men en bøn som er rettet til Faderen og som understreger kirken totale afhængighed. I liturgien er der en indre forbindelse imellem indstiftelsesordene, Kristi forjættelse og epiklesen, dvs. påkaldelsen af Helligånden. Epiklesen står på forskelligt sted i forhold til indstiftelsesordene i de forskellige liturgiske traditioner. I de ældste liturgier mente man, at nadverbønnen i sin helhed bevirkede den virkelighed, som Kristus havde forjættet. Påkaldelsen af Helligånden skete både over menigheden og over nadverelementerne brød og vin. Genopdagelse af en sådan forståelse vil kunne hjælpe os til at overvinde vore vanskeligheder med hensyn til et be-

stemt øjeblik for nadverelementernes indvielse.

15. Det er i kraft af Kristi levende ord og ved Helligåndens magt, at brød og vin bliver de sakramentale tegn på Kristi legeme og blod. De vedbliver at være dette med henblik på uddeling ved altergang.

Kommentar: I kirken historie er der blevet gjort forskellige forsøg på at forstå det mysterium, som Kristi virkelige og enestående nærvær i nadveren er. Nogle nøjes med at bekræfte dette nærvær uden at forsøge at forklare det. Andre finder det nødvendigt at hævde, at der sker en forvandling, som er bevirket af Helligånden og Kristi ord, hvorefter der ikke længere er tale om almindeligt brød og almindelig vin, men om Kristi legeme og blod. Atter andre har udviklet en forklaring af realpræsensen, som uden at gøre krav på at

udtømme betydningen af dette mysterium dog forsøger at beskytte det mod misvisende fortolkninger.

16. Hele nadverhandlingen har »epikletisk« karakter, fordi den afhænger af Helligåndens virke. I liturgiens ord findes forskellige udtryk for dens side af nadveren.

17. Som den nye pagts menighed påkalder kirken tillidsfuldt Helligånden, for at den må blive helliget og fornyet, ført frem til retfærdighed, sandhed og enhed og få styrke til at opfylde sin mission i verden.

18. Gennem nadveren giver Helligånden en forsmag på Guds rige: kirken modtager denne nye skabnings liv og forsikringen om Herrens genkomst.

D. Nadveren som de troendes fællesskab (communion)

19. Nadverens fællesskab med den nærværende Kristus, som nærer kirkens liv, er samtidig et fællesskab inden for Kristi legeme, dvs. kirken. Når mennesker på et bestemt sted deler det ene brød og den fælles kalk med hinanden, viser og bevirker dette deres enhed med Kristus og med dem, der til alle tider og på alle steder gør det samme. Det er i nadveren, at Gudsfolkets fællesskab kommer fuldt til udtryk. Nadverfejringen har altid med hele kirken at gøre, og hele kirken er inddraget i enhver lokal nadverfejring. For så vidt som en kirke gør krav på at være et synligt udtryk for hele kirken,

vil den også drage omsorg for at udforme sit eget kirkelige liv således, at andre kirkers interesser og anliggender tages alvorligt.

Kommentar: Fra første færd er dåben blevet forstået som det sakramente, hvorved de troende indlemmes i Kristi legeme og modtager Helligånden. Så længe den ret, som døbtne troende og deres præster har til at deltage i og lede nadverfejringen i en kirke, drages i tvivl af dem, der tilhører andre nadverfejrende menigheder og leder dem, er nadverens universelle dimension (catholicity) fordunklet. I mange kirker er der i dag diskussion om børns adgang til at deltage i Herrens nadver.

20. Nadveren omfatter alle sider af livet. Den er en repræsentativ taksigelses- og offerhandling på hele verdens vegne. Fejringen af nadveren kræver forsoning og fællesskab imellem alle dem, der regnes for brødre og søstre i Guds ene familie og den er en stadig udfordring til at forsøge at skabe forhold i det sociale, økonomiske og politiske liv, som svarer hertil (Matt. 5,23f; 1. Kor. 10,16f; 11,20-22; Gal. 3,28). Når vi deler Kristi legeme og blod med hinanden, bliver der sat et radikalt spørgsmålstejn ved alle former for uretfærdighed, racisme, adskillelse og manglende frihed. I nadveren gennemtrænger Guds alt fornyende nåde den menneskelige person og gengiver den dens værdighed. Nadveren inddrager de troende i verdenshistoriens centrale begivenhed.

Som deltager i nadveren viser vi os derfor inkonsekvente, hvis vi ikke aktivt tager del i den fortsatte genrejsning af verden og de menneskelige livsbetingelser. Nadveren viser os, at vor livsførelse er inkonsekvent i lyset af Guds forsonende nærvær i menneskets historie. Vi dømmes fortsat på grund af alle slags uretfærdige forhold i vort samfund, der bliver ved med at bestå, af de mangfoldige modsætningsforhold der skyldes menneskelig stolthed, materielle interesser og magtpolitik og fremfor alt af hårdnakkede konfessionelle modsætninger inden for Kristi legeme, som ikke lader sig retfærdiggøre.

21. Solidaritet inden for nadverfællesskabet i Kristi legeme og kristnes ansvarlige omsorg for hinanden og for verden finder særlige udtryk i forskellige liturgier: i den gensidige syndstilgivelse, i fredstegnet, i forbønnen for alle mennesker, i at spise og drikke sammen, i at brød og vin bringes til syge og fangne eller i at der holdes nadver med dem. Alle disse udtryk for kærlighed i nadveren står i direkte forbindelse med Kristi vidnesbyrd om sig selv som tjener, i hvis tjenergerning de kristne selv tager del. Sådan som Gud i Kristus er gået ind i menneskets situation, således er nadverliturgien nært forbundet med mænds og kvinders konkrete og særlige situationer. I oldkirken gav diakonernes og diakonissernes tjeneste på særlig måde udtryk for denne side af nadveren. At der gives plads for en sådan tjeneste

imellem nadverbordet og de nødlidende aflægger et ægte vidnesbyrd om Kristi forløsende nærvær i verden.

E. Nadveren som Gudsrigets måltid

22. Nadveren åbner for udsynet til Guds herredømme, der er forjættat som den endegyldige fornyelse af skabningen, og den er en forsmag på dette herredømme. Tegn på fornyelse er til stede overalt i verden, hvor Guds nåde viser sig og hvor mennesker arbejder for retfærdighed, kærlighed og fred. Nadveren er den fest, ved hvilken kirken takker Gud for disse tegn og med glæde fejrer og tager forskud på Gudsrigets komme i Kristus (1. Kor. 11,26; Matt. 26,29).

23. Den verden, som løftet om fornyelse gælder, er nærværende i hele nadverfejringen. Verden er nærværende i taksigelsen til Faderen, hvor kirken taler på hele skabningens vegne; den er nærværende i ihukommelsen af Kristus, hvor kirken, forenet med sin ypperstepræst og fortaler, beder for verden, og den er nærværende i bønnen om Helligåndens gave, hvor kirken beder om helliggørelse og nyskabelse.

24. Forsonede i nadveren er lemmerne på Kristi legeme kaldet til at være tjenere for forsoningen blandt mennesker og vidner om opstandelsens glæde. Som Jesus under sin gerning her på jorden gik til toldere og syndere og havde bordfællesskab med dem, således kaldes kristne i nadveren

til at være solidariske med de udstødte og til at være tegn på Kristi kærlighed, han som levede og hengav sig for alle og som nu skænker sig selv i nadveren.

25. Selve fejringen af nadveren er en del af kirkens deltagelse i Guds sendelse til verden. Denne delagtighed giver sig daglig udtryk i forkyndelsen af Evangeliet, i tjenesten for ens næste og i det troværdige nærvær i verden.

26. Da nadveren helt og holdent er Guds gave, bringer den en ny virkelighed ind i den nærværende tid, en virkelighed som forvandler de kristne til Kristi billede og som derfor gør dem til virksomme vidner om ham. Nadveren er kostelig spise for udsendinge, brød og vin for pilgrimme på deres apostolske rejse. Det nadverfejrende fællesskab næres og styrkes, for at det i ord og gerning må bekende Herren Jesus Kristus, som gav sit liv for verdens frelse. Ligesom den nadverfejrende menighed bliver ét folk ved at dele den ene Herres måltid, må det ligge den på sinde også at samle dem, der nu står uden for dens synlige grænser, fordi Kristus til sin fest har indbudt alle dem, som han døde for. Så længe kristne ikke kan forenes om det samme nadverbord i fuldt fællesskab for at spise det samme brød og drikke af den samme kalk, svækkes deres missionerende vidnesbyrd både individuelt og i fællesskab.

III: Fejringen af nadveren

27. Nadverliturgien er i sit væsen et hele, der historisk set består af følgende elementer der kan optræde i forskellig rækkefølge og hvoraf nogle er mere vigtige end andre:

- lovsang
- syndsbe kendelse
- tilsigelse af syndernes forladelse
- forkyndelse, under en eller anden form, af Guds ord
- tro sbekendelse
- forbøn for hele kirken og for verden
- tilberedning af brød og vin
- taksigelse til Faderen for skabelsens, genløsningens og helliggørelsens under (stammende fra den jødiske *berakah*-tradition)
- Kristi indstiftelsesord i overensstemmelse med den nytestamentlige overlevering
- *anamnese* eller ihukommelse af frelsens store gerninger: lidelsen, døden, opstandelsen, himmelfarten og pinsen, som bragte kirken til verden
- påkaldelse af Helligånden (*epiklese*) over menighedens fællesskab og over nadverelementerne brød og vin (enten før indstiftelsesordenen eller efter anamnesen eller begge steder; eller en anden henvisning til Helligånden, der giver et passende udtryk for nadverens »epikletiske« karakter)
- overgivelse af de troende til Gud
- henvisning til de helliges fællesskab

- bøn om Herrens genkomst og den endelige åbenbaring af hans rige
- menighedens Amen
- Fadervor
- forsonings- og fredstegn
- brødets brydelse
- brød og vin spises og drikkes i fællesskab med Kristus og med alle medlemmer af kirken
- afsluttende lovprisning
- velsignelse og bortsendelse.

28. Den bedste vej til enhed i nadverfejring og nadverfællesskab er, at nadveren selv fornyes i de forskellige kirker med hensyn til undervisning og liturgi. Kirkerne bør prøve deres liturgier i lyset af den overensstemmelse i nadversynet, som nu er ved at blive opnået.

Den liturgiske reformbevægelse har ført kirkerne nærmere til hinanden med hensyn til måden at fejre Herrens nadver på. En vis liturgisk mangfoldighed, som er forenelig med vor fælles nadvertro, anerkendes imidlertid som en sund og berigende ting. En erklæring om fælles nadvertro indebærer ikke ensartethed hverken i liturgi eller i praksis.

Kommentar: Siden Det nye Testaments tid har kirken lagt meget stor vægt på den fortsatte anvendelse af de elementer, nemlig brød og vin, som Jesus selv benyttede ved det sidste måltid. I visse dele af verden, hvor brød og vin ikke er almindelige eller ikke let kan skaffes, har nogle i dag den opfattelse, at mad og drikke, som anvendes dér på stedet, bedre tjener til at forankre

nadveren i det daglige liv. Det må undersøges nærmere, hvilke dele af Herrens nadver der i kraft af Jesu indstiftelse er uforanderlige, og hvilke der kan overlades til kirkens afgørelse.

29. I fejringen af nadveren samler, underviser og nærer Kristus kirken. Det er Kristus, som indbyder til og forestår måltidet. Han er hyrden der leder Guds folk, profeten der forkynder Guds ord, præsten der fejrer Guds mysterium. I de fleste kirker udtrykkes dette ved, at en ordineret person forestår nadveren. Den der i Kristi navn leder nadverfejringen viser derved, at handlingen ikke er menighedens eget værk eller ejendom. Nadveren modtages som en gave fra Kristus, der lever i sin kirke. Den, der gør tjeneste ved nadveren, er den udsending, som repræsenterer Guds initiativ og som udtrykker forbundelsen imellem den lokale menighed og andre lokale menigheder i den universelle kirke.

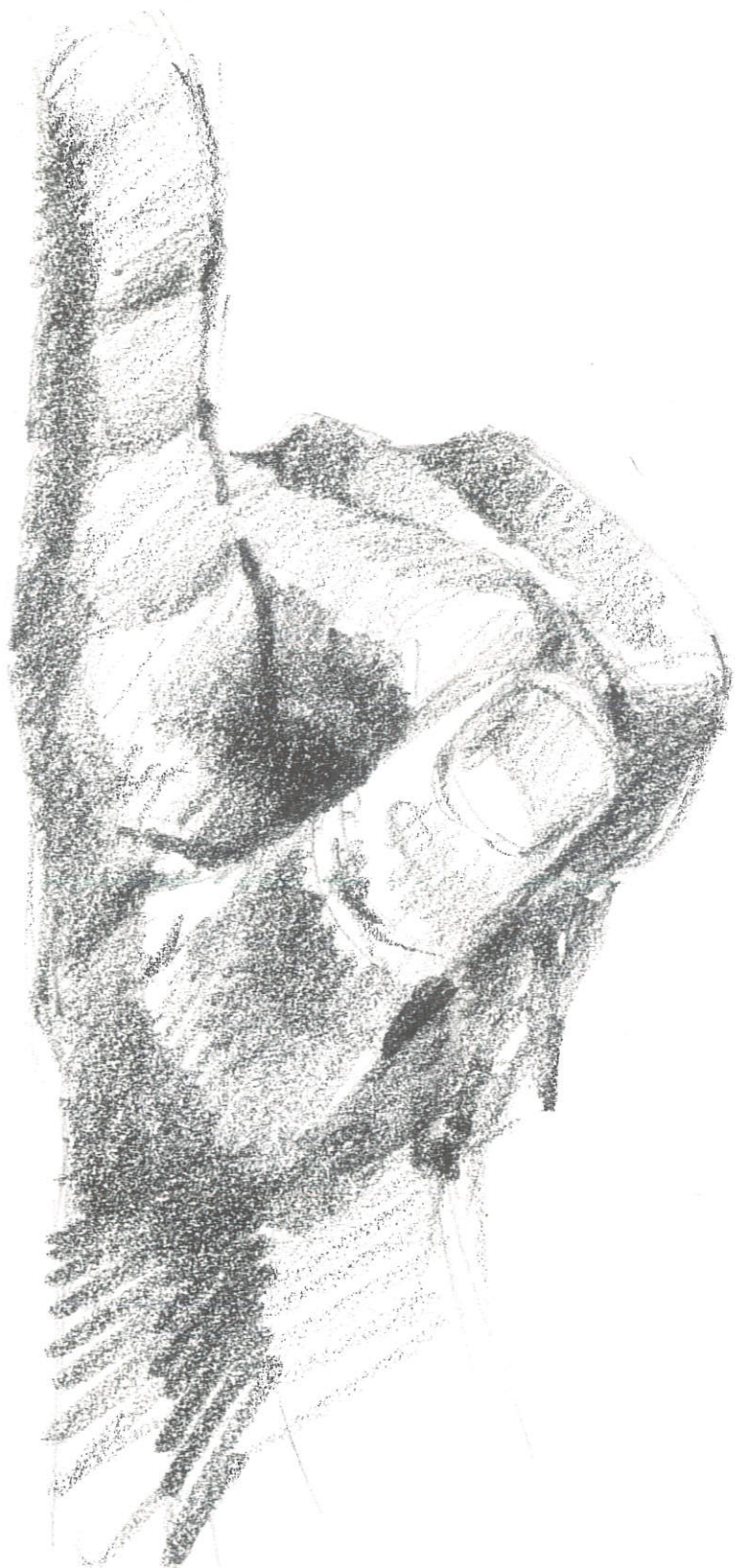
30. Den kristne tro uddybes gennem fejringen af Herrens nadver. Derfor bør nadveren fejres hyppigt. Mange forskelle i teologi, liturgi og praksis hænger sammen med, at det er forskelligt, hvor ofte der holdes nadver.

31. Da nadveren er en fejring af Kristi opstandelse, er det rimeligt, at den finder sted i det mindste hver søndag. Da den er gudsfolkets nye sakramentale måltid, bør enhver kristen opmuntres til hyppigt at modtage nadveren.

32. Nogle kirker betoner, at Kristi nærvær i de indviede elementer varer ved også efter nadverhandlingen. Andre kirker lægger hovedvægten på fejringen selv og fortæringen af elementerne ved uddelingen. Den måde, hvorpå elementerne behandles, kræver særlig opmærksomhed. Med hensyn til skikken at opbevare elementerne bør hver kirke respektere de andres praksis og fromhedsliv. I betragtning af den forskellige praksis i kirkerne og under hensyn til den nuværende situation i tilnærmelsesprocessen vil det være rimeligt at foreslå,

- at man på den ene side, især i prædiken og undervisning, minder om, at den primære hensigt med opbevaringen af elementerne er, at de skal uddeles til syge og fraværende, og
- at man på den anden side anerkender, at ærbødigheden for de elementer, som anvendes i nadveren, bedst bringes til udtryk ved, at man fortærer dem, uden at man dermed udelukker, at de kan anvendes ved sygealtergang.

33. Den øgede gensidige forståelse, der kommer til udtryk i den foreliggende erklæring, vil kunne gøre det muligt for nogle kirker at nå frem til en større grad af nadverfællesskab indbyrdes og således bringe den dag nærmere, da Kristi adskilte folk atter vil være synligt samlet omkring Herrens bord.

Embede

I: Hele Guds folks kaldelse

1. I en verden, som der er gået brud på, kalder Gud hele menneskeheden til at blive Guds folk. Med dette for øje udvalgte Gud Israel og talte siden på enestående og afgørende måde ved Jesus Kristus, Guds Søn. Ved at give sig selv som offer for alle gjorde Jesus sig til ét med hele menneskeslægten natur, dens vilkår og dens sag. Jesu liv i tjeneste, hans død og hans opstandelse er grundvolten for en ny menighed, som fortsat bygges op ved evangeliets glædelige budskab og ved sakramenternes gaver. Helligånden forener i ét legeme alle dem, som følger Jesus Kristus, og sender dem som vidner til verden. At høre kirken til vil sige at leve i fællesskab med Gud gennem Jesus Kristus i Helligånden.

2. Grundlaget for kirkens liv er den sejr over dødens og det ondes kræfter, som Kristus har vundet én gang for alle. Kristus skænker tilgivelse, opfordrer til anger og befrier for tilintetgørelse. Gennem Kristus er mennesker blevet i stand til at vende sig i lovprisning mod Gud og til at tjene deres næste. I Kristus finder de kilden til et nyt liv i frihed, i gensidig tilgivelse og i kærlighed. Gennem Kristus er deres hjerter og tanker blevet rettet mod Gudsrigets fuldendelse, hvor Kristi sejr vil blive synlig og alle ting gjort nye. Guds hensigt er, at alle mennesker i Jesus Kristus skal være med i dette fællesskab.

3. Kirken lever i kraft af Helligåndens befriende og fornyende magt. At Helligånden var over Jesus kommer tydeligt frem i hans dåb, og efter opstandelsen blev den samme Ånd givet til dem, som troede på den opstandne Herre for derved at nyskabe dem som Kristi legeme. Ånden kalder mennesker til tro, helliggør dem gennem mange gaver, giver dem styrke til at vidne om evangeliet og kraft til at tjene i håb og kærlighed. Ånden bevarer kirken i sandheden og leder den på trods af dens medlemmers skrøbelighed.

4. Kirken er kaldet til at forkynde og være et billede på Gudsriget. Dette kald opfylder den ved at forkynde evangeliet for verden og ved at være til stede som Kristi legeme. I Jesus kom Gudsriget til stede iblandt os. Han skænkede syndere frelse. Han prædikede godt nyt for fattige, løsladelse for fanger, sekraft for blinde og frihed for undertrykte (Luk. 4,18). Kristus skabte ny adgang til Faderen. Som de, der lever i et sådant fællesskab med Gud, er alle kirkens medlemmer kaldet til at bekende deres tro og aflægge regnskab for deres håb. Når de søger at aflægge vidnesbyrd gennem kærlighed og omsorg, skal de gøre sig til ét med alle menneskers glæder og lidelser. Lemmerne på Kristi legeme skal sammen med de undertrykte kæmpe med henblik på den frihed og værdighed, som er lovet med Gudsrigets komme. Denne opgave kræver at blive udført i forskellige politiske, sociale og kulturelle sammen-

hænge. For i troskab at fuldføre denne opgave må de søge efter relevante former for vidnesbyrd og tjeneste i hver enkelt situation. Ved at handle således bringer de verden en forsmag på Gudsrigets glæde og herlighed.

5. Helligånden skænker menigheden forskellige, hinanden supplerende gaver. Disse er til fælles bedste for hele folket og viser sig i tjenende virke inden for menigheden og over for verden. Det kan være gaver til at bringe evangeliet videre i ord og handling, gaver til at helbrede, gaver til at bede, gaver til at undervise og skaffe sig lærdom, gaver til at tjene, gaver til at lede og ledsage, gaver til at inspirere og til at skabe visioner. Alle medlemmer er kaldede til med menighedens hjælp at opdage, hvilke gaver de har modtaget og til at bruge dem med henblik på at bygge kirken op og tjene den verden, som kirken er sendt til.

6. Om end kirkerne er enige om den generelle forståelse af Gudsfolkets kaldelse, afviger de fra hinanden i forståelsen af, hvordan kirkens liv skal indrettes. Navnlig er der forskellige vedrørende præsteembedets stilling og former. Da kirkerne bestræber sig på at overvinde disse forskelle, er de nødt til at arbejde ud fra det perspektiv, at hele Gudsfolket er kaldet. Det er nødvendigt at finde et fælles svar på følgende spørgsmål: Hvordan skal man i overensstemmelse med Guds vilje og under Helligåndens vejledning forstå og indrette

kirkens liv, så evangeliet kan spredes og menigheden bygges op i kærlighed?

II: Kirken og præsteembedet

7. Terminologiske forskelle hører med til sagen, hvorom debatten drejer sig. For at undgå at blande tingene sammen i diskussionen om præsteembedet i kirken er det nødvendigt klart at beskrive, hvordan forskellige udtryk bruges i de følgende paragraffer.

a) Ordet *karisme* betegner enhver gave, som af Helligånden skænkes til et lem på Kristi legeme for at bygge menigheden op og fuldende dens kaldelse.

b) Ordet *embede (ministry)* i dets bredeste betydning betegner den tjeneste, til hvilken hele Guds folk er kaldet, hvad enten det er som enkeltpersoner, som lokalmenighed eller som kirke i universel forstand. Embede eller embeder kan også betegne de særlig institutionelle former, som denne tjeneste kan antage.

c) Udtrykket *præsteembede (ordained ministry)* henviser til mennesker, som har modtaget en nådegave og som kirken udnævner til tjeneste ved at ordinere dem under påkaldelse af Helligånden og under håndspålæggelse.

d) Mange kirker bruger ordet *præst (priest)* for at betegne visse ordinerede embedsindhavere (ministers). Denne sprogbrug er imidlertid ikke almenyldig, og dokumentet vil derfor diskutere spørgsmålet i paragraf 17.

A. Præsteembedet

8. For at fuldende sin mission har kirken brug for mennesker, som offentligt og vedvarende er ansvarlige for at pege på dens fundamentale afhængighed af Jesus Kristus og som derved i sammenhæng med mangfoldige andre gaver udgør et midtpunkt for dens enhed. Et embede knyttet til sådanne personer, der fra meget gammel tid har været ordinerede, er grundlæggende for kirkens liv og vidnesbyrd.

9. Kirken har aldrig været uden personer, som besad særlig myndighed og særligt ansvar. Jesus udvalgte og udsendte disciplene som vidner om Gudsriget (Matt. 10, 1-8). Det blev lovet de tolv, at de skulle »sidde på troner og dømme Israels stammer« (Luk. 22,30). En særlig rolle er tildelt de tolv i den første generations menigheder. De er vidner om Herrens liv og opstandelse (Ap. G. 1,21-26). De leder menigheden i bøn, undervisning, brødsbrydelse, forkyndelse og tjeneste (Ap. G. 2,42-47; 6,2-6 osv.). Selve tilstedeværelsen af de tolv og af andre apostle viser, at der fra begyndelsen var forskelligartede roller i menigheden.

Kommentar: I Det nye Testamente anvendes ordet »apostel« på forskellig måde. Det bruges om de tolv, men også om en videre kreds af disciple. Således om Paulus og om andre, når de udsendes af den opstandne Kristus for at forkynde evangeliet. Apostlenes rolle omfatter både grundlæggelse af menigheder og mission.

10. Jesus kaldte de tolv til at repræsentere det fornyede Israel. I det øjeblik repræsenterer de hele Guds folk og spiller samtidig en speciel rolle midt i denne menighed. Efter opstandelsen er de blandt menighedens ledere. Man kan sige, at apostlene er et billede på kirken i dens helhed og på de mennesker i den, som har fået en særlig myndighed og et særligt ansvar betroet. Apostlenes rolle som vidner om Kristi opstandelse er enestående og kan ikke gentages. Der er derfor forskel på apostle og ordinerede præster, hvis embeder bygger på apostlenes embede.

11. Som Kristus udvalgte og udsendte apostlene, således fortsætter han gennem Helligånden med at udvalge og kalde mennesker til præsteembedet. Som herolder og udsendinge repræsenterer ordinerede præster Jesus Kristus over for menigheden og forkynder hans budskab om forligelse. Som ledere og lærere opfordrer de menigheden til at underkaste sig Jesu Kristi autoritet, han der er læreren og profeten, i hvem loven og profetierne blev opfyldt. Som hyrder, der er under overhyrden Jesus Kristus, samler de og leder de det spredte Gudsfolk som en foregribelse af det kommende Gudsrige.

Kommentar: Som et grundlæggende faktum var præsteembedet til stede lige fra begyndelsen (jfr. par. 8). De nuværende former for ordination og præsteembede er imidlertid blevet til gennem en omfattende historisk udvikling (jfr. par.

19). Kirkerne bør derfor undgå at føre deres særlige former for præsteembede direkte tilbage til Jesu Kristi vilje og indstiftelse.

12. Alle medlemmer i den troende menighed, både ordinerede og lægfolk, står i et gensidigt forhold til hinanden. På den ene side har menigheden brug for ordinerede præster. Deres tilstedeværelse minder menigheden om Guds initiativ og om kirkens afhængighed af Kristus, han som er kilden til dens mission og grundlaget for dens enhed. De tjener med at bygge menigheden op i Kristus og med at styrke dens vidnesbyrd. I dem søger kirken et eksempel på helligt levned og kærlig omsorg for andre. På den anden side er præsteembedet ikke adskilt fra menigheden. Ordinerede præster kan kun opfylde deres kald i og for menigheden. De kan ikke undvære menighedens anerkendelse, støtte og opmuntring.

13. Præsteembedets hovedansvar består i at samle og opbygge Kristi legeme ved at forkynde og lære Guds ord, ved at forvalte sakramenterne og ved at lede menighedens liv i dens gudstjeneste og i dens missionerende og omsorgsorienterede virke.

Kommentar: Disse opgaver udføres af præsteembedet på en måde, som ikke udelukker andre. Eftersom præsteembedet og menigheden er uløseligt knyttet til hinanden, deltager alle medlemmer i udøvelsen af disse funktioner. For enhver nådegave tjener til at forsamle

og opbygge Kristi legeme. Alle legemets lemmer kan være med til at forkynde og undervise i Guds ord og kan bidrage til legemets sakramentale liv. Præsteembedet varetager disse funktioner på repræsentativ vis, idet det udgør et midtpunkt for enheden i menighedens liv og vidnesbyrd.

14. Det er især, når der holdes nadver, at præsteembedet er det synlige midtpunkt i det dybe og alt forenende fællesskab mellem Kristus og lemmerne på hans legeme. Når der holdes nadver, samler, belærer og nærer Kristus kirken. Det er Kristus, som indbyder til måltidet og som fører forældet. I de fleste kirker er det en ordineret præst, som er tegn på og som repræsenterer dette forældet.

Kommentar: Det nye Testamente siger meget lidt om, hvordan nadveren skal holdes. Det siges ikke klart og tydeligt, hvem der førte forældet ved nadveren. Dog bliver det meget snart klart, at forældet under nadverhandlingen knyttes til præsteembedet. Hvis det er præsteembedet, som skal skabe et midtpunkt for enheden i kirkens liv og vidnesbyrd, er det rimeligt, at en ordineret person får overdraget dette hverv. Det er nøje knyttet til opgaven med at lede menigheden, dvs. have tilsyn (episkopé) med dens liv og styrke dens årvågenhed med henblik på det apostolske budskabs sandhed og Gudsrigets komme.

B. Præsteembede og myndighed

15. Den ordinerede præsts myndighed er rodfæstet i Jesus Kristus, som har modtaget den fra Faderen (Matt. 28, 18) og som overdrager den ved Helligånden gennem ordinationshandlingen. Denne handling finder sted i en menighed, som derved giver en bestemt person offentlig anerkendelse. Fordi Jesus kom som tjener (Mark. 10, 45; Luk. 22, 27), er det at blive taget ud det samme som at blive indviet til tjeneste. Eftersom ordination i sit væsen betyder at blive taget ud med bøn om Helligåndens gave, skal præsteembedets myndighed ikke forstås som den ordinerede persons ejendom, men som en gave til fortsat at opbygge det legeme, i hvilket og for hvis skyld præsten er blevet ordineret. Myndighed har karakter af ansvar over for Gud og den udøves under hele menighedens medvirken.

16. Derfor må ordinerede præster ikke blive eneherkere eller upersonlige funktionærer. Skønt de er kaldede til klogt og kærligt at stå i spidsen på den grundvold, som Guds ord har lagt, er de bundet til de troende på en sådan måde, at begge parter er afhængige af hinanden. Kun hvis de søger svar og godkendelse hos menigheden, kan deres myndighed beskyttes mod fordrejninger i form af isolation og dominans. Ved at knytte deres liv til menigheden viser og udøver de Kristi myndighed, sådan som Kristus selv over for verden åbenbarede Guds myndighed. Kristi myndighed er enestående.

de. »Han talte som én, der har myndighed (*exousia*) og ikke som de skriftlærde« (Matt. 7, 29). Det er en myndighed ledet af kærlighed til »fårene, som ikke har nogen hyrde« (Matt. 9, 36). Den bekræftes ved hans liv i tjeneste og aller mest ved hans død og opstandelse. Myndighed i kirken kan kun blive autentisk, når den søger at være i overensstemmelse med denne model.

*Kommentar: Her må to fæ-
rer undgås. Myndighed kan
ikke udøves uden hensyntagen
til menigheden. Apostlene gav
agt på de troendes erfaringer
og meninger. På den anden
side må de ordinerede perso-
ners myndighed ikke blive så
reduceret, at de bliver afhængi-
ge af den almindelige stem-
ning i menigheden. Deres
myndighed ligger i ansvaret
for at udtrykke Guds vilje i
menigheden.*

C. Præsteembede og præstedømme

17. Jesus Kristus er i enestående forstand den nye pagts præst. Kristi liv blev givet som et offer for alle. I afledet forstand kan kirken som helhed beskrives som et præstedømme. Alle medlemmer er kaldede til at frembære sig selv »som et levende offer« og til at bede for kirken og for verdens frelse. Ordinerede præster (ministere) er som alle andre kristne knyttet både til Kristi præstedømme og til kirkens præstedømme. Men de kan rammende kaldes præster (priests), fordi de forretter en særlig præstelig tjeneste ved at styrke og opbygge de troendes

kongelige og profetiske præstedømme gennem ord og sakramenter, gennem deres forbøn og gennem deres ledelse af menigheden som dens præster.

Kommentar: Det nye Testamente bruger aldrig ordene »præstedømme« eller »præst« (hieræus) til at betegne præsteembedet eller den ordinerede præst. I Det nye Testamente er ordene på den ene side forbeholdt det præstedømme, der alene tilkommer Jesus Kristus, og på den anden side det kongelige og profetiske præstedømme, der tilkommer alle døbt. Kristi præstedømme og de døbtes præstedømme har hver på deres måde en funktion, som angår offer og forbøn. Som Kristus ofrede sig selv, således bringer kristne hele deres liv »som et levende offer«. Som Kristus går i forbøn over for Faderen, således går kristne i forbøn for kirken og for verdens frelse. Ikke desto mindre kan forskellene mellem disse to slags præstedømme ikke overses. Mens Kristus ofrede sig selv én gang for alle til frelse for verden som et offer uden lige, så har de troende brug for som en gave fra Gud fortsat at modtage det, som Kristus har gjort for dem.

I oldkirken kom ordene »præstedømme« og »præst« til at betegne præsteembedet og præsten med henblik på forsædet under nadveren. De understreger det faktum, at præsteembedet er knyttet til Jesus Kristus som præst og til hele menighedens præstelige virke. Når ordene bruges i forbindelse med præsteembedet, adskil-

ler deres betydning sig på behørig vis fra offerpræstedømmet i Det gamle Testamente, fra Kristi enestående forløsende præstedømme og fra Guds folkets præstedømme som helhed. Paulus kunne kalde sin tjeneste »en præstetjeneste med Guds evangelium, for at frembærelsen af hedningefolkene som et offer kan blive vel modtaget ved Helligånden« (Rom. 15, 16).

D. Mænds og kvinders embede i kirken

18. Der, hvor Kristus er til stede, er menneskelige barrierer brudt ned. Kirken er kaldet til at bibringe verden billedet af en ny menneskehed. I Kristus er der ikke mand eller kvinde (Gal. 3, 28). Kvinder og mænd må i fællesskab opdage, hvordan de kan medvirke til at tjene Kristus i kirken. Kirken må opdage de embeder, der kan udøves af kvinder lige så vel som de, der kan udøves af mænd. En dybere forståelse af, hvor omfattende embedet er – en forståelse der afspejler mænds og kvinders indbyrdes afhængighed – har brug for at vise sig over en bredere front i kirkens liv.

Skønt kirkerne er enige om dette behov, drager de forskellige konklusioner vedrørende kvinders adgang til præsteembedet. Et stigende antal kirker har truffet den afgørelse, at der ikke er bibelske eller teologiske grunde, som taler imod at ordinere kvinder, og mange af disse kirker har siden også gjort det. Dog mener mange kirker, at kirkens tradition i denne henseende ikke må ændres.

Kommentar: De kirker, som foretager ordination af kvinder, gør det på grund af deres forståelse af evangeliet og af embedet. De bygger den på en fast teologisk overbevisning om, at kirkens præsteembede er mangelfuldt, hvis det begrænses til ét køn. Denne teologiske overbevisning er blevet bestyrket gennem deres erfaringer i de år, hvor de har haft kvinder i præsteembeder. De har opdaget, at kvinders gaver er lige så vidtgående og lige så varierende som mænds, og at deres tjeneste som præster er lige så fuldt velsignet af Helligånden, som mænds er det. Ingen har fundet grund til at tage deres afgørelse op til fornyet overvejelse.

De kirker, som ikke foretager ordination af kvinder, mener, at vægten af nitten århundreders tradition ikke kan tilsidesættes. De mener, at en tradition af denne art ikke kan afvises med den begrundelse, at den mangler respekt for kvinders deltagelse i kirkens liv. De føler, at der er teologiske spørgsmål vedrørende menneskehedens natur og vedrørende læren om Kristus, som ligger til grund for den overbevisning og forståelse, som de har af kvinders rolle i kirken.

Diskussionen omkring disse praktiske og teologiske spørgsmål inden for de forskellige kirker og kristne traditioner bør yderligere suppleres med fælles studium og overvejelse inden for samtlige kirkers økumeniske fællesskab.

III: Præsteembedets former

A. Biskopper, presbytere og diakoner

19. Det nye Testamente beskriver ikke et enkelt embedsmønster, der kan tjene som grundmodel eller som fortsat norm for alle fremtidige embeder i kirken. I Det nye Testamente optræder der derimod adskillige former, som eksisterede på forskellige steder og på forskellige tidspunkter. Da Helligånden fortsatte med at lede kirken i dens liv, gudstjeneste og mission, blev visse elementer blandt disse tidlige former yderligere udviklet og fik plads i et mere universelt embedsmønster. I løbet af det andet og det tredje århundrede vandt en treleddet model bestående af biskop, presbyter og diakon hævde som model for præsteembedet i hele kirken. I de efterfølgende århundreder undergik embederne som biskop, presbyter og diakon betydelige forandringer med hensyn til deres praktiske udøvelse. På visse kritiske tidspunkter i kirkens historie blev de fortsatte embedsfunktioner i nogle menigheder fordelt efter andre strukturer end den hidtil dominerende treleddede model. Nogle gange påberåbte man sig Det nye Testamente for at retfærdiggøre disse andre modeller. I andre tilfælde blev restruktureringen af embedet anset for at ligge inden for kirkens kompetence, efterhånden som den tillempede sig ændrede omstændigheder.

20. Det er vigtigt at være opmærksom på de forandrin-

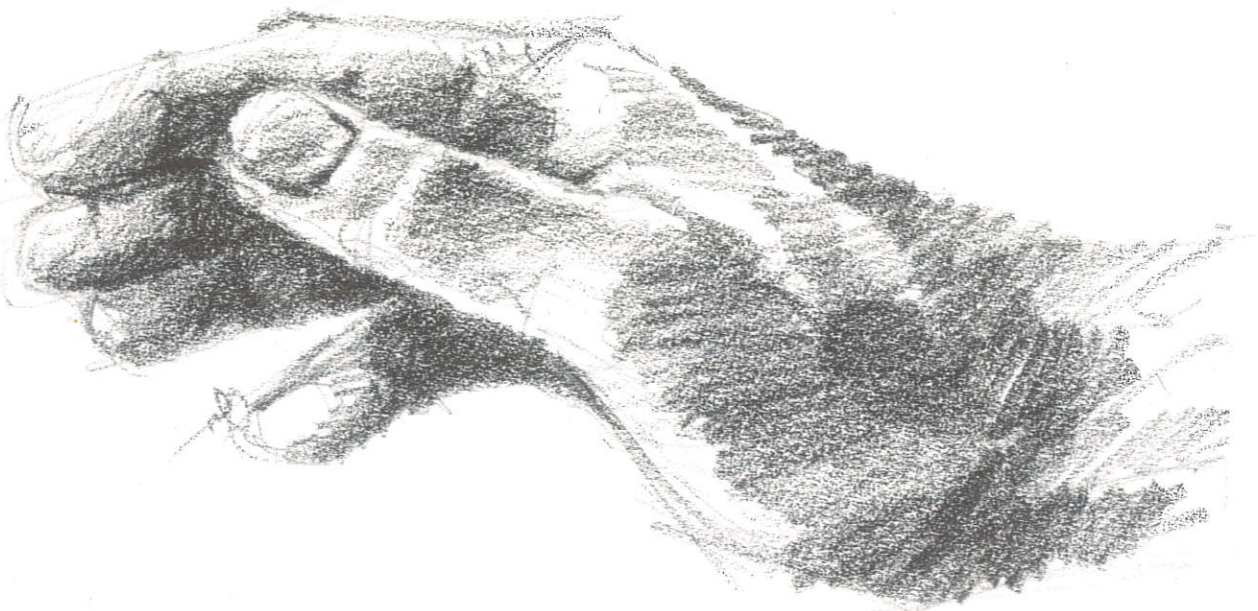
ger, som det treleddede embede har undergået i kirkens historie. I de tidligste eksempler, hvor et treleddet embede er nævnt, henvises der til den lokale nadverfejrende menighed. Biskoppen var menighedens leder. Han var ordineret og indsat til at forkynde Ordet og til at indtage forsædet, mens nadveren blev fejret. Han var omgivet af et presbyterkollegium og af diakoner, som assisterede ham i udførelsen af hans hverv. I denne sammenhæng var biskoppens embede et midtpunkt for enheden inden for hele menigheden.

21. Funktionerne blev imidlertid snart ændrede. Biskopper begyndte i stadig højere grad at føre tilsyn (*episkopé*) med flere lokale menigheder på samme tid. I den første generation havde apostle ført tilsyn med kirken i bred forstand. Senere berettes der om, at Timotheus og Titus udøvede tilsynsfunktion inden for et bestemt område. Senere igen udføres dette apostolske hverv på en ny måde af biskopperne. De udgør et midtpunkt for enhed i liv og vidnesbyrd inden for områder, der omfatter flere nadverfejrende menigheder. Som følge deraf tildeles presbytere og diakoner nye roller. Presbyterne bliver ledere af den lokale nadverfejrende menighed og som biskoppens medhjælper får diakonerne ansvar for et større område.

Kommentar: Den ældste kirke kendte både til en rejsende præstetjeneste med missionærer som Paulus og til en lokal præstetjeneste med ledere på

steder, hvor evangeliet var blevet modtaget. På lokalt plan synes organisationsmønstret at have varieret alt efter omstændighederne. For Jerusalems vedkommende nævner Apostlenes Gerninger de tolv og de syv og senere Jakob og de ældste; og for Antiokias vedkommende profeter og lærere (Ap. G. 6,1-6; 15,13-22; 13,1). Brevene til Korinth taler om apostle, profeter og lærere (1. Kor. 12,28); det samme gør brevet til romerne, som også taler om diakoner eller menighedstjenere (Rom. 16,1). I Filippi blev de verdslige betegnelser episkopoi og diakonoi sammen brugt om kristne præster (Fil. 1,1). Flere af disse embeder tillægges både kvinder og mænd. Mens nogle blev indsat under håndspålggelse, er der i andre tilfælde ingen tegn på en sådan fremgangsmåde. Men uanset deres navne, så blev disse embeder oprettet men henblik på at forkynde Guds ord, at viderebringe og sikre evangeliets oprindelige indhold, at nære troen, den indre orden og tjenesten i de kristne menigheder og beskytte enheden og fremme den inden for og iblandt menighederne. Dette har gennem udviklingen og kriserne i den kristne historie været embedets vedvarende forpligtelse.

22. Skønt der ikke er et enkelt nytestamentligt mønster; skønt Ånden mange gange har ledt kirken til at tillempe sine embeder efter behov dikteret af sammenhængen og skønt andre former af præsteembedet er blevet velsignet med Helligåndens gaver, så må ikke

desto mindre det treleddede embede med biskop, presbyter og diakon i dag kunne tjene som udtryk for den enhed, vi søger, og også som et middel til at opnå den. Historisk set er det sandt, at det treleddede embede blev det almindeligvis godkendte mønster i de første århundreders kirker. For at opfylde deres mission og tjeneste har kirkerne brug for mennesker, som på forskellig vis udtrykker og udfører præsteembedets opgaver i dets diakonale, presbyterale og biskopelige aspekter og funktioner.

23. Kirken som Kristi legeme og som Guds folk på vandring mod sit mål (the eschatological people of God) er af Helligånden opbygget med mange forskellige gaver og em-

beder. Blandt disse gaver er et tilsynsemdede nødvendigt for at udtrykke og sikre legemets enhed. Hver kirke har under en eller anden form brug for dette enhedsemdede for at være Guds kirke, Kristi ene legeme og et tegn på alles enhed i Gudsriget.

24. Det er klart, at den treleddede model har behov for reformer. I nogle kirker er den kollegiale dimension i ledelsen af den nadverfejrende menighed blevet formindsket. I andre er diakonernes rolle blevet reduceret til en hjælpefunktion i det liturgiske forløb: de er ophørt med at udfylde nogen som helst funktion med henblik på kirkens diakonale vidnesbyrd. Presbyterembedets forhold til bispeembe-

det har været alment diskuteret igennem århundreder, og omfanget af presbyternes delagtighed i bispeembedet er stadig for mange et uløst spørgsmål af langtrækkende økumenisk betydning. I nogle tilfælde har kirker, som formelt ikke har bevaret den treleddede form, rent faktisk bibeholdt visse af dennes oprindelige træk.

25. Den traditionelle treleddede model rejser således spørgsmål for alle kirker. Kirker, der bibeholder den treleddede model, må spørge om, hvordan dennes iboende muligheder kan udvikles fuldt ud, for at kirkens vidnesbyrd i verden kan blive så virkningsfuldt som muligt. Kirker uden den treleddede model bør også tage

del i denne opgave. De må ydermere spørge sig selv, om den treleddede model, som den er udviklet, ikke rejser et stærkt krav om at blive accepteret af dem.

B. Ledende principper for udøvelsen af præsteembedet i kirken

26. Tre synspunkter er i denne henseende vigtige. Præsteembedet bør udøves på en personlig, kollegial og fællesskabsorienteret måde. Den bør være *personlig*, fordi der mest virkningsfuldt kan peges på Kristi nærvær i sit folk, når det gøres af én, som er ordineret til at forkynde evangeliet og til at opfordre menigheden til at tjene Herren i en enhed af liv og vidnesbyrd. Den bør også være *kollegial*, for der er brug for en

gruppe af ordinerede præster til at være med i den fælles opgave at tage sig af menighedens anliggender. Til sidst bør den nære forbindelse mellem præsteembedet og menigheden finde udtryk i en fælles dimension, hvor udøvelsen af et præsteembede, der er rodfæstet i menighedens liv, kræver menighedens virksomme deltagelse i opdagelsen af, hvad der er Guds vilje og Åndens førelse.

Kommentar: Disse tre synsvinkler må holdes sammen. I adskillige kirker er den ene eller den anden blevet overbetonet på bekostning af de andre. I nogle kirker er præsteembedets personlige dimension tilbøjelig til at formindske den kollegiale og den fælles dimension. I andre kirker bliver den kollegiale og den fælles dimension så vigtig, at præsteembedet mister sin personlige dimension. Hver kirke har brug for at spørge sig selv om, hvilke mangler dens varetagelse af præsteembedet i historiens løb har været behæftet med.

En positiv vurdering af disse tre dimensioner ligger bag en anbefaling fra Faith and Orders første verdenskonference i Lausanne i 1927: »I betragtning (1) af den plads, som episkopatet, presbyterkollegiet og de troendes forsamling hver for sig havde i opbygningen af de første menigheder, og (2) af den kendsgerning, at biskoppelige, presbyterale og kongregationalistiske ledelsesformer i dag hver især er og i århundreder har været accepteret af store samfund i kristenhe-

den, og (3) af den kendsgerning, at biskoppelige, presbyterale og kongregationalistiske systemer hver især af mange anses for at være væsentlige for god orden i kirken: så anerkender vi, at disse forskellige elementer, på betingelser som kræver yderligere studium, alle må have en behørig plads i en genforenet kirkes livsform ...«

27. I kirken er det nødvendigt vedtægtsmæssigt og kirkeretsligt at fastlægge præsteembedet og dets udøvelse således, at hver af disse tre dimensioner finder fyldestgørende udtryk. På lokalt plan er der i den nadverfejrende menighed brug for en ordineret præst, der fungerer som led i et kollegialt fællesskab. Der bør lægges stærk vægt på alle medlemmers aktive deltagelse i menighedens liv og i de beslutninger, som den tager. På regionalt plan er der igen brug for en ordineret præst, der står i enhedens tjeneste. Den kollegiale og den fælles dimension vil kunne finde udtryk i regelmæssigt afholdte repræsentative synoder.

C. Biskoppers, presbyters og diakoners funktioner

28. Hvad kan derefter siges om biskoppers, presbyters og diakoners funktioner og om deres titler? For en gensidig anerkendelse af præsteembedet er det ikke nødvendigt med et ensartet svar på dette spørgsmål. Dog skal forsøgsvis følgende synspunkter fremlægges angående funktionerne.

29. Biskopper prædiker Ordet, fører forsædet ved sakra-

menterne og administrerer kirkens indre forhold således, at de som præster udfører en tilsynstjeneste, der tilgodeser kirkens enhed og kontinuitet. De har tilsynstjeneste med det bestemte område, som de er kaldet til. De tjener den apostolske karakter og enheden i det kirken lærer, i dens gudstjeneste og i dens sakramentsforvaltning. De er ansvarlige for ledelsen af kirkens mission. De forbinder den kristne menighed i deres område med kirken ude omkring og den universelle kirke med deres menighed. I fællesskab med presbytere og diakoner og hele menigheden er de ansvarlige for den rette overdragelse af embedsmyndigheden i kirken.

30. Presbytere er præster, der som Ordets og sakramentenes tjenere virker i den lokale nadverfejrende menighed. De prædiker og lærer troen, udøver præstelig omsorg og har ansvar for de indre forhold i menigheden. Sigtet dermed er, at verden må tro og at samtlige medlemmer i kirken må fornyes, styrkes og blive udrustet til varetagelse af deres embede. Presbytere er særlig ansvarlige for forberedelsen af medlemmer til et kristent liv og levned.

31. Diakoner repræsenterer kirkens kald som tjener i verden. Ved i Kristi navn at kæmpe mod de utallige former for samfundsmæssig og individuel nød er diakonerne et eksempel på, hvordan i kirkens liv gudstjeneste og tjeneste er afhængige af hinanden. De har et ansvar for menighedens

gudstjeneste, f. eks. ved at varetage skriftlæsningen, prædike og lede den fælles bøn. De hjælper til med undervisningen i menigheden. De udfører omsorgsarbejde inden for menigheden. De tager sig af visse administrative opgaver og kan vælges til mere ledende funktioner.

Kommentar: I mange kirker hersker der i dag betydelig usikkerhed om behovet for diakoner, om meningen med dem og om deres status og funktioner. I hvilken forstand kan diakonatet anses for at være en del af præsteembedet? Hvad er det, som adskiller det fra andre embeder i kirken (kateketer, musikere osv.)? Hvorfor skal diakoner ordineres, mens disse andre ikke modtager ordination? Hvis de ordineres, modtager de da ordination i ordets fulde betydning eller er deres ordination kun det første skridt mod en ordination som presbytere? I dag er der en kraftig tendens i mange kirker til at genindføre diakonatet som et præsteembede med sin egen værdighed og bestemt til at blive varetaget på livstid. Efterhånden som kirkerne kommer hinanden nærmere, vil der i denne tjeneste kunne forenes embeder, som nu eksisterer i mange forskellige former og under mange forskellige navne. Forskelle i opbygningen af det diakonale embede skulle ikke kunne betragtes som en hindring for den gensidige anerkendelse af præsteembederne.

D. De forskellige nådegaver

32. Den menighed, som lever

i Åndens kraft, vil som karakteristisk træk besidde forskellige nådegaver. Ånden er den, som giver forskellige gaver, der beriger menighedens liv. For at forøge deres styrke vil menigheden offentligt anerkende visse af disse nådegaver. Mens nogle tjener vedvarende behov i menighedens liv, vil andre være midlertidige. Mænd og kvinder i de religiøse ordenssamfund varetager en tjeneste, som er af særlig betydning for kirkens liv. Præsteembedet, der selv er en nådegave, må ikke blive en hindring for mangfoldigheden af disse nådegaver. Tværtimod vil det kunne hjælpe menigheden til at opdage de gaver, som skænkes den af Helligånden, og det vil kunne udruste lemmer på Kristi legeme til at tjene på mange forskellige måder.

33. I kirkens historie har der været tider, hvor evangeliets sandhed kun kunne bevares gennem profetiske og karismatiske ledere. Ofte kunne nye impulser kun finde vej ind i kirkens liv på usædvanlige måder. Nogle gange har reformer krævet et særligt embede. De der er ordinerede og hele menigheden må være opmærksomme på den udfordring, som sådanne særlige embeder udgør.

IV: Succession i den apostolske tradition

A. Apostolsk tradition i kirken

34. I trosbekendelsen bekendte kirken selv at være apostolsk. Kirken lever i kontinuitet med apostlene og deres for-

kyndelse. Den Herre, som udsendte apostlene, er den samme, som stadig er nærværende i kirken. Ånden bevarer kirken i den apostolske tradition, indtil historien når sin fuldbyrdelse i Guds rige. Apostolsk tradition i kirken betyder kontinuitet i forhold til apostelkirkens blivende kendetegn: vidnesbyrd om den apostolske tro, forkyndelse og fornyet udlægning af evangeliet, fejring af dåb og nadver, overdragelse af præsteligt ansvar, fællesskab i bøn, kærlighed, glæde og lidelser, omsorg for syge og trængende, enhed blandt de lokale kirker og fælles andel i de gaver, som Herren har givet hver enkelt.

Kommentar: Som vidner om Kristi liv og opstandelse og som udsendt af ham er apostlene de oprindelige overbringerne af evangeliet, af traditionen om Jesu Kristi frelsende ord og handlinger, som er grundlaget for kirkens liv. Denne apostolske tradition fortsætter gennem historien og forbinder kirken med dens oprindelse i Kristus og i apostelkredsen. Inden for denne apostolske tradition findes en apostolsk embedssuccession, der tjener kontinuiteten i kirkens liv med Kristus og dens troskab over for Jesu ord og handlinger, sådan som de er overleveret af apostlene. De præster, som blev udpeget af apostlene – og senere kirkens episkopoi – var de første vogtere af denne overlevering af den apostolske tradition; de bevidnede den apostolske embedssuccession, som fortsætter gennem oldkirkens

biskopper i kollegialt fællesskab med presbyterer og diakoner inden for den kristne menighed. Derfor bør der foretages en sondring mellem hele kirkens apostolske tradition og successionen i det apostolske embede.

B. Succession i det apostolske embede

35. Det primære udslag af den apostolske succession skal findes i den apostolske tradition i kirken som helhed. Successionen er udtryk for det blivende og derfor også for det kontinuerlige i Kristi egen mission, som kirken tager del i. Inden for kirken har præsteembedet en særlig opgave med at bevare og aktualisere den apostolske tro. Den regelmæssige overdragelse af præsteembedet er derfor et magtfuldt udtryk for kirkens kontinuitet gennem historien; den understreger også den ordinerede præsts kaldelse til at være troens vogter. De kirker, der anser en regelmæssig overdragelse for at have ringe betydning, bør spørge sig selv, om de ikke skulle ændre deres opfattelse af kontinuiteten i den apostolske tradition. Hvis der på den anden side er kirker, hvor præsteembedet ikke på fyldestgørende måde tjener forkyndelsen af den apostolske tro, må disse spørge sig selv, om deres embedsstruktur ikke har brug for en reform.

36. Under de særlige historiske omstændigheder som den opvoksende kirke levede under i de første århundreder, blev biskopssuccessionen sammen med overleveringen af

evangeliet og menighedens liv en af de måder, hvorpå kirkens apostolske tradition blev udtrykt. Denne succession blev forstået således, at den skulle tjene, symbolisere og vogte kontinuiteten i den apostolske tro og i det apostolske fællesskab.

Kommentar: I den ældste kirke blev forbindelsen mellem episkopatet og den apostolske menighed forstået på to måder. Klemens af Rom forbandt biskoppens mission med Faderens sendelse af Kristus og med Kristi sendelse af apostlene (1. Klem. 42,44). Dette gjorde biskopperne til apostlenes efterfølgere, der således kom til at sikre bestandigheden i den apostolske mission i kirken. Klemens er først og fremmest interesseret i måderne, hvorpå den historiske kontinuitet i Kristi nærvær sikres i kirken takket være den apostolske succession. For Ignatius af Antiokia (Magn. 6,1; 3,1-2; Trall. 3,1) er det Kristus, omgivet af de tolv, som vedvarende er i kirken i biskoppens person, omgivet af presbyterne. Ignatius ser den kristne menighed samlet omkring biskoppen midt blandt presbyterer og diakoner som det aktuelle udslag i Ånden af det apostolske fællesskab. Tegnet på apostolsk succession peger således ikke kun hen på historisk kontinuitet; det viser også en aktuel åndelig virkelighed.

37. I kirker, som holder fast ved den biskoppelige succession, anerkender man i stigende grad, at der i kirker, som ikke har bibeholdt det histori-

ske episkopat, er blevet beva-
ret en kontinuitet med hensyn
til apostolsk tro, gudstjeneste
og mission. Denne anerken-
delse finder ekstra støtte i det
faktum, at bispeembedet som
sådan og dets funktioner, med
eller uden titlen »biskop«, er
blevet bevaret i mange af disse
kirker. F. eks. foretages ordi-
nation her altid af personer, i
hvem kirken anerkender myn-
digheden til at overdrage det
præstelige hverv.

38. Disse betragtninger for-
mindsker ikke betydningen af
bispeembedet. De gør tvært-
imod de kirker, som ikke har
bibeholdt episkopatet, i stand
til at værdsætte den biskoppe-
lige succession, ikke som en
garanti for, men som et tegn på
kirkens enhed og kontinuitet. I
dag er der kirker, også blandt
dem der har optaget unions-
forhandlinger, som erklærer
sig villige til at acceptere den
biskoppelige succession som et
tegn på den apostolske karak-
ter af hele kirkens liv. Dog kan
de ikke samtidig acceptere tan-
ken om, at det embede, som
udøves i deres egen tradition,
skulle være ugyldigt indtil det
øjeblik, hvor det indgår i en
eksisterende gren af den
biskoppelige succession. Deres
godkendelse af den biskoppeli-
ge succession vil tjene hele kir-
kens enhed bedst, hvis den bli-
ver en del af en videregående
proces, hvori de episkopale
kirker også selv genvinder de-
res tabte enhed.

V: Ordination

A. Ordinationens betydning

39. Kirken ordinerer visse af
sine medlemmer til præstetje-
neste i Kristi navn, hvilket
sker under påkaldelse af Hel-
ligånden og under håndspå-
læggelse (1. Tim. 4, 14; 2.
Tim. 1, 6). Derved søger den at
fortsætte apostlenes mission og
at forblive tro mod deres lære.
At ordinationen foretages af
dem, som er udpeget til denne
tjeneste, bekræfter de bånd,
der binder kirken til Jesus Kri-
stus og til det apostolske vid-
nesbyrd, og det minder om, at
det er den opstandne Herre,
som er den sande ordinator og
som skænker denne gave. Ved
at ordinere sørger kirken, in-
spireret af Helligånden, for en
tro forkyndelse af evangeliet
og for ydmyg tjeneste i Kristi
navn. Håndspålæggelsen er
tegn på Helligåndens gave;
den gør det faktum synligt, at
præsteembedet blev indstiftet i
den åbenbaring, som fuldbyr-
dedes i Kristus, og den minder
kirken om at rette blikket mod
ham som kilden til det, den er
blevet pålagt. Ordinationen
kan imidlertid have forskellige
mål svarende til de særlige op-
gaver, som biskopper, presby-
tere og diakoner har, sådan
som det fremgår af ordina-
tionsliturgierne.

*Kommentar: Det er klart, at
kirker har forskellig ordina-
tionspraksis og at det ville
være forkert at udvælge én be-
stemt og betragte den som en-
degældig. På den anden side,
hvis kirker er villige til at aner-
kende hinanden på grundlag
af apostolsk succession sådan*

*som den er beskrevet ovenfor,
så vil som følge deraf den gam-
le tradition med, at det er
biskoppen som ordinerer, med
deltagelse af menigheden,
kunne både anerkendes og re-
spekteres.*

40. I egentlig forstand be-
tegner ordination altså en
handling, som udføres af Gud
og af menigheden, hvorved de
ordinerede styrkes ved Hellig-
ånden til deres gerning og støt-
tes af menighedens anerken-
delse og bøn.

*Kommentar: De oprindelige
udtryk i Det nye Testamente
for ordination går i retning af
det enkle og beskrivende. Det
berettes, at der har fundet ind-
sættelser sted. Håndspålæggel-
sen er beskrevet. Der bedes om
Helligånden. På grundlag af
disse kendsgerninger har for-
skellige traditioner bygget for-
skellige tolkninger.*

*Det er indlysende, at der er
en vis forskel mellem den uud-
talte kulturelle baggrund for
det græske cheirotonein og for
det latinske ordo eller ordina-
re. Når Det nye Testamente
bruger det første udtryk, over-
tager det dets grundlæggende
verdslige betydning, der er
»udvælgelse« (Ap. G. 14, 23; 2.
Kor. 8, 19), som atter er afledt
af den oprindelige betydning
»strække hånden ud« enten for
at udpege en person eller for at
afgive en stemme. Nogle for-
skere ser i cheirotonein en
henvisning til selve håndspå-
læggelsen, i betragtning af den
bogstavelige beskrivelse af
handlingen i tilsyneladende
parallelle eksempler som Ap.*

*G. 6, 6; 8, 17; 13, 3; 19, 6; 1. Tim.
4, 14; 2. Tim. 1, 6. Ordo og ordi-
nare er på den anden side ud-
tryk, der stammer fra romer-
retten, hvor de rummer fore-
stillingen om en speciel status
for en gruppe, der er adskilt fra
folket i almindelighed, som i
udtrykket ordo clarissimus,
brugt om det romerske senat.
Udgangspunktet for en be-
grebsudlægning, der benytter
disse udtryk, vil kraftigt påvir-
ke, hvad der tages for givet
både i de tanker og i de hand-
linger, som kommer ud deraf.*

B. Ordinationshandlingen

41. En lang og tidlig kristen
tradition placerer ordination i
sammenhæng med gudstjene-
sten og især nadveren. Denne
placering af ordinationsguds-
tjenesten sikrer en forståelse af
ordinationen som en handling,
der udføres af hele menighe-
den og ikke af en bestemt stand
inden for denne eller af den en-
kelte som ordineres. Ordina-
tionshandlingen, der omfatter
håndspålæggelse ved dem som
er udpeget hertil, er på én
og samme tid påkaldelse af
Helligånden (*epiklese*), sakra-
mentalt tegn og anerkendelse
af gaver og engagement.

42. (a) Ordination er en bøn
til Gud om, at den nye præst
må få Helligåndens kraft i det
nye forhold som oprettes mel-
lem denne præst og den lokale
menighed og, derigennem, den
universelle kirke. Det egenar-
tede i Guds initiativ, som præ-
steembedet er et tegn på, er her
anerkendt i selve ordinations-
handlingen. »Ånden blæser,
hvor den vil« (Joh. 3, 3): på-
kaldelsen af Helligånden be-

tegner kirkens absolutte afhængighed af Gud med hensyn til resultatet af dens bøn. Det betyder, at Ånden kan sætte nye kræfter i gang og åbne nye muligheder »langt ud over det, som vi beder om eller kan tænke« (Ef. 3,20).

43. (b) Ordination er et tegn på, at denne bøn er hørt af Herren, der skænker den gave, som præsteembedet er. Selv om resultatet af kirkens *epiklese* afhænger af Guds frihed, ordinerer kirken i tillid til, at Gud, trofast mod sin forjættelse i Kristus, på sakramental vis følger sig ind i tilfældige historiske former for menneskelige relationer og bruger dem til sit formål. Ordination er et tegn som udføres i tro på, at de åndelige relationer, der betegnes, er til stede i, med og gennem de ord som siges, de handlinger der udføres og de former som anvendes.

44. (c) Ordination er kirkens anerkendelse af Åndens gaver i den som ordineres og en forpligtelse fra både kirkens og ordinandens side med henblik på det nye forhold. Ved at modtage den nye præst i ordinationshandlingen anerkender menigheden præstens gaver og forpligter sig til at være åben over for disse gaver. På samme måde tilbyder de ordinerede kirken deres gaver og forpligter sig selv til at bære de byrder og udnytte de muligheder, som ny myndighed og nyt ansvar indebærer. Samtidig indgår de i et kollegialt forhold til andre ordinerede præster.

C. Betingelser for ordination

45. Mennesker kaldes på forskellig måde til præsteembedet. Det kan være, at man personligt opdager et kald fra Herren om at vie sig selv til præstetjenesten. Dette kald kan man erfare ved personlig bøn og eftertanke såvel som gennem forslag, eksempel, opmuntring, vejledning fra familie, venner, menighed, lærere og andre kirkelige myndigheder. Dette kald må stadfæstes gennem kirkens anerkendelse af den enkelte persons gaver og talenter, både de medfødte og de åndeligt givne, som er nødvendige til at varetage embedet. Gud kan bruge både ugifte og gifte til præsteembedet.

46. Ordinerede personer kan være professionelle præster i den forstand, at de modtager deres løn fra kirken. Kirken kan også ordinere mennesker, som forbliver i andet erhverv eller arbejde.

47. Kandidater til præsteembedet har brug for behørig forberedelse gennem skriftstudium og teologistudium, gennem bøn og åndeligt liv og gennem kendskab til den moderne verdens sociale og menneskelige virkelighed. I nogle tilfælde kan denne forberedelse have en anden form end et langt akademisk studium. Uddannelsesperioden vil være en tid, hvor kandidatens kald bliver prøvet, udviklet og bekræftet eller hvor hans forståelse af det bliver ændret.

48. Når man engagerer sig i præsteembedet, bør det normalt ske uden forbehold eller

uden tidsbegrænsning. Dog er tjenesteorlov ikke uforenelig med ordination. Genoptagelse af et præsteembede kræver kirkens samtykke, men ikke ny ordination. I erkendelse af at embedet er en nådegave, som Gud giver, bliver ordinationen til et af de særlige præsteembeder aldrig gentaget.

49. Reglerne med hensyn til ordinationsbetingelser i én kirke bør ikke anses for almen gyldige og kan ikke bruges som grund til ikke at anerkende embedet i andre kirker.

50. Kirker som nægter at lade kandidater komme i betragtning til præsteembedet på grund af et handicap eller fordi de f. eks. tilhører en særlig race eller sociologisk gruppe bør tage deres praksis op til fornyet overvejelse. En sådan fornyet overvejelse er særlig vigtig i dag i betragtning af de mangfoldige eksperimenter med nye former for præstetjeneste, hvormed kirken søger at nærme sig den moderne verden.

VI: På ved mod gensidig anerkendelse af præsteembederne

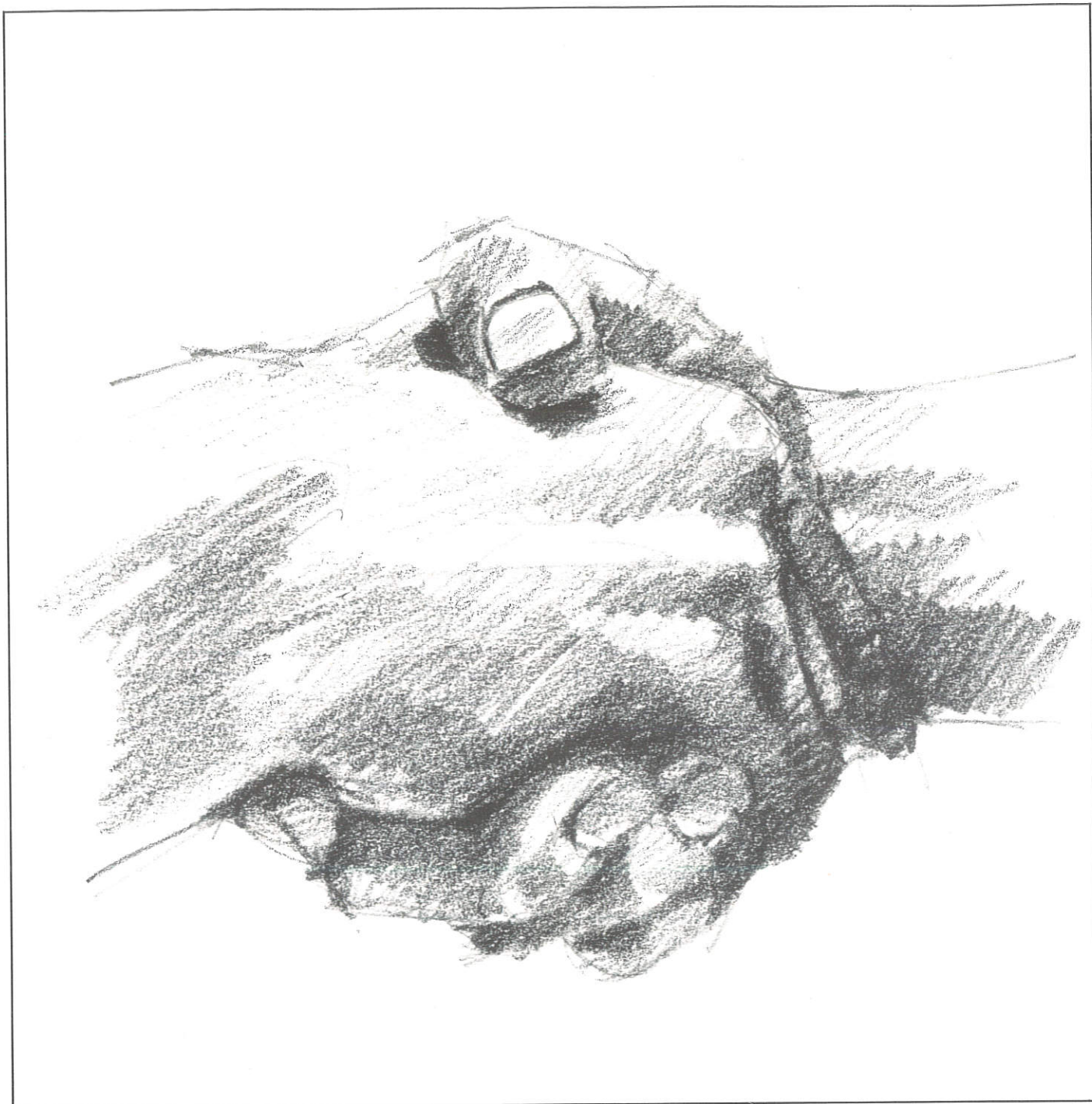
51. For at gøre fremskridt hen mod den gensidige anerkendelse af embederne kræves velovervejet indsats. Alle kirker bør undersøge præsteembedets former og i hvilket omfang kirkerne er tro mod dets oprindelige målsætning. Kirkerne må være beredte på at forny deres forståelse og deres brug af præsteembedet.

52. Blandt de punkter som det er nødvendigt at arbejde videre med, mens kirker nærmer sig en gensidig anerkendelse af embederne, er det som angår den apostolske succession af særlig betydning. Kirker som fører økumeniske samtaler kan anerkende deres respektive embeder, hvis de indbyrdes er overbevist om, at de har til hensigt at overlevere Ordets og sakramenternes embede således, at kontinuiteten med den apostolske tid bevares. Overdragelseshandlingen bør udføres i overensstemmelse med den apostolske tradition, som indbefatter påkaldelse af Helligånden og håndspålæggelse.

53. For at nå frem til gensidig anerkendelse kræves der forskellige skridt af de forskellige kirker. F. eks.:

(a) Kirker der har bevaret den biskoppelige succession, anmodes om at anerkende både det apostolske indhold i det præsteembede, som eksisterer i kirker, der ikke har bibeholdt en sådan succession, og tilstedeværelsen i disse kirker af et *episkopé*-embede i forskellige former.

(b) Kirker uden den biskoppelige succession og som trofast lever i kontinuitet med den apostolske tro og mission, har et Ordets og sakramenternes embede, som det tydeligt fremgår af disse kirkers tro, praksis og liv. Disse kirker anmodes om at forstå, at kontinuiteten med apostlenes kirke finder et dybtgående udtryk i den række af håndspålæggelser, som biskopper foretager, og at dette tegn, skønt disse kirker ikke mangler kontinui-

teten med den apostolske tradition, kan styrke og uddybe denne kontinuitet. De kan have brug for at genopdage det tegn, som den biskoppelige succession er.

54. Nogle kirker ordinerer både mænd og kvinder, andre kun mænd. Forskelle på dette område rejser hindringer for den gensidige anerkendelse af embederne. Men disse hindringer må ikke betragtes som en afgørende hæmsko for yderligere indsats hen mod gensidig anerkendelse. Åbenhed over for hinanden rummer

muligheden for, at Helligånden kan tale til en kirke gennem den indsigt, som en anden har. Ud fra en økumenisk betragtning bør man derfor ikke bremse, men opmuntre beskæftigelsen med dette spørgsmål.

55. Gensidig anerkendelse af kirker og af deres embeder forudsætter en beslutning hos de kompetente myndigheder og en liturgisk handling, gennem hvilken enheden offentligt vil kunne vise sig. Flere former for en sådan offentlig handling er blevet foreslået:

gensidig håndspålæggelse, fælles nadverfejring, en højtidelig gudstjeneste uden særligt anerkendelsesritual, læsning af en unionstekst i løbet af en gudstjeneste. Der vil ikke kunne stilles noget absolut krav om en bestemt liturgisk form, men under alle omstændigheder vil det være nødvendigt offentligt at forkynde fuldbyrdelsen af den gensidige anerkendelse. Den fælles fejring af nadveren ville uden tvivl være rammen for en sådan handling.

Livets fest

EN ØKUMENISK NADVERLITURGI

Til konferencen i Lima havde nogle af de teologer, som havde taget del i arbejdet med dokumentet, udarbejdet en nadverliturgi, hvorde forsøgte at give den konvergens i opfattelse, som havde præget dokumentets tilblivelse, et liturgisk udtryk. Liturgien er med andre ord et forsøg på at føre en fælles teologisk erkendelse videre i liturgiernes eller bønnens form.

Liturgien blev fejret første gang i Lima den 15. januar 1982 og siden både ved Centralkomiteens møde i Genève i juli samme år og under Kirkens Verdensråds generalforsamling i Vancouver i sommeren 1983.

Skal man kunne bedømme en sådan liturgi, må man opleve den i funktion. Derfor blev det besluttet at lade den oversætte til efterårsmødet for Det Økumeniske Fællesråd, Det mellemkirkelige Råd, Dansk missionsråd og Folkekirkens Nødhjælp i oktober 1983. Oversættelsen dannede grundlag for en fælles nadvergudstjeneste under mødet.

Grundlaget for oversættelsen var den form, man havde givet liturgien på generalforsamlingen i Vancouver, idet den dog blev yderligere tilpasset vore danske forhold med indføjelser af danske salmer. Korsvarene, som under efterårsmødet viste sig at være meget lette at indøve, er bibeholdt i deres oprindelige sprogdragt, men bør oversættes, hvis de skal anvendes i lokalmenigheder.

Lima-liturgien er ikke et forsøg på at udforme en liturgi, som kan fejres overalt i verden. Meningen med at offentliggøre en sådan liturgi er da heller ikke at præsentere en fiks og færdig liturgi, som kan overtages i en dansk sammenhæng. Men dels er det rimeligt, at en sådan tekst, der er resultatet af års møjsommeligt arbejde med nadverens teologiske og liturgiske aspekter, bliver kendt i en dansk sammenhæng, og dels kunne en sådan liturgisk tekst måske give os inspiration til fornyet arbejde med vore egne nadverliturgier.

Det er ikke muligt inden for rammerne af denne artikel at give en nærmere gennemgang af liturgien. Men det skal understreges, at nedenstående udgave af liturgien *kun* er en oversættelse. Der er ikke gjort forsøg på at tilpasse den til f.eks. den danske folkekirke. Derfor skal den ses som en udfordring til diskussion og til fortsat arbejde med højmesseens teologi og liturgiske form. Oversættelsen er i øvrigt blevet til ved et samarbejde mellem Frederik Hjerrild, Elisabeth Lidell og undertegnede.

Gerhard Pedersen.

LIMA-LITURGIEN

INDGANGSLITURGI

Indgangssalme: Lover den Herre. DDS 2.

HILSEN

P: Vor Herres Jesu Kristi nåde
Guds kærlighed
og Helligåndens samfund
være med jer alle.

M: Og med dig.

SYNDSBEKENDELSE

Alle: Barmhjertige Gud,
vi bekender, at vi er bundet af det ondes magt
og ikke kan befri os selv.
Vi har syndet imod dig
i tanke, ord og gerning,
både ved det, vi har gjort
og ved det, vi har undladt at gøre.
Vi har ikke elsket dig af hele vort hjerte,
vi har ikke elsket vor næste som os selv.
For Jesu Kristi skyld:
hav barmhjertighed med os.
Tilgiv os, forny os og led os,
så vi kan fryde os ved din vilje
og vandre på dine veje,
dit hellige navn til ære. Amen.

AFLØSNING

P: Den almægtige Gud,
som hengav sin Søn Jesus Kristus for os,
tilgive os for hans skyld alle vore synder.
Som kaldet og indviet tjener i kirken
og på Jesu befaling
tilsiger jeg jer der for alle jeres synders
nådige forladelse i Faderens og Sønnens
og Helligåndens navn.

M:

KYRIE-LITANI

P: At vi må bevare Åndens enhed i fredens bånd
og sammen bekende, at der er ét legeme og én Ånd,
én Herre, én tro, én dåb,
derom beder vi

M:

Ky - ri - e e - lei - son, Ky - ri - e e - lei - son,
Ky - ri - e e - lei - son.

P: At vi snart må nå til synligt fællesskab
i Kristi legeme, ved at vi bryder brødet og
velsigner kalken omkring det samme bord,
derom beder vi

M: Kyrie eleison

P: At vi forsonet med Gud ved Kristus
må anerkende hinandens tjenester
og blive forenet i forsoningens embede,
derom beder vi

M: Kyrie eleison

GLORIA

P: Ære være Gud i det højeste,
og fred på jorden, i mennesker velbehag.
Vi lover dig.
Vi velsigner dig.
Vi tilbeder dig.
Vi lovpriser dig.
Vi takker dig for din store herlighed.
Herre vor Gud, himmelske Konge,
Gud, almægtige Fader.

M:

Glo - ri - a, glo - ri - a, in ex - cel - sis De - o!
Glo - ri - a, glo - ri - a, al - le - lu - ia, al - le - lu - ia!

P: Herre, du enbårne Søn, Jesus Kristus,
Herre vor Gud, Guds lam, Faderens søn.
Du, som borttager verdens synder,
tag imod vor bøn.
Du, som sidder ved Faderens højre,
forbarm dig over os.

M: Gloria...

P: Thi du alene er hellig,
du alene, Herre,
du alene den Højeste,
Jesus Kristus,
med Helligånden i Gud Faders herlighed. Amen.

M: Gloria...

ORDETS LITURGI

KOLLEKT

P: Lad os bede.
Herre, vor Gud, du har skabt åndens og fornuftens kræfter
til at adlyde din vilje. Vi beder dig modtage de salmer,
som vi synger sammen med hele din skabning til din pris.
Skænk os i din gavmildhed mangfoldige nådegaver, thi
hele skabningen i himlen og på jorden bøjer sig for dig og
lovsynger din ubeskrivelige ære. Du er den eneste sande
og barmhjertige Gud, og alle himmelmagter lovpriser dig,
og vi priser dig, Fader, Søn og Helligånd, nu og altid,
fra evighed til evighed.

M: Amen.

LÆSNING FRA GAMLE TESTAMENTE: Jes. 55.1-3.
Håbets fest

M: Hellige, hellige Gud,
Hellige, mægtige Gud,
Hellige, udødelige Gud
forbarm dig over os!

A - gi - os o The - os, A - gi - os Is - chi - ros,
A - gi - os — A - tha - na - tos, E - lei - son i - mas.

LÆSNING FRA NY TESTAMENTE: Ap. Gern. 2,42-47.
Fællesskabets fest.

M: Halleluja.

Hal-le-lu - jah, Hal-le-lu - jah, Hal-le-lu - jah, Hal-le-lu - jah!
Hal-le-lu - jah, Hal-le-lu, Hal-le-lu - jah, Hal-le-lu - jah!

EVANGELIUM: Joh. 6,47-51. Livets fest.

PRÆDIKEN

STILHED TIL EFTERTANKE

SALME: Dig være mildeste Gud Fader. DDS 6.

DEN NIKÆNO-KONSTATINOPOLITANSKE
TROSBEKENDELSE
(tekst fra år 381)

FORBØN

Efter hver forbøn svarer menigheden:

Herre, forbarm dig.
Kristus, forbarm dig.
Herre, forbarm dig.

Lord, have mer - cy. Christ, have mer - cy. Lord, have mer - cy.

P: Lad os i tro bede til Gud, vor Fader, til Sønnen, Jesus Kristus og til Helligånden.

M: Herre, forbarm dig...

P: Lad os bede om Guds Ånd og Guds gavers mangfoldighed til Guds kirke ud over hele jorden.

M: Herre, forbarm dig...

P: Lad os bede om Guds visdom til folkenes ledere, at de må oprette og forsvare fred og retfærd.

M: Herre, forbarm dig...

P: Lad os bede om Kristi befriende magt til dem, der lider under undertrykkelse eller vold.

M: Herre, forbarm dig...

P: Forson os, Kristus, ved dit kors, hen over de grænser, som skiller de forskellige racer.

M: Herre, forbarm dig...

P: Forson os, Kristus, ved dit kors, hen over de grænser, som skiller rig fra fattig.

M: Herre, forbarm dig...

P: Forson os, Kristus, ved dit kors, hen over de grænser, som skiller mennesker af forskellig tro.

M: Herre, forbarm dig...

P: Forson os, Kristus, ved dit kors, hen over de grænser, som skiller kristne.

M: Herre, forbarm dig...

P: Forson os, Kristus, ved dit kors, hen over de grænser, som skiller mænd og kvinder, unge og gamle.

M: Herre, forbarm dig...

FRI BØN

P: Kristus, lad os se de skjulte fordomme og den frygt i øjnene, som forråder vore bønner. Gør det muligt for os at erkende stridens årsager, fjern al falsk overlegenhed fra os. Lær os at vokse i enhed med alle Guds børn. I dine hænder, Herre, befaler vi alle dem, vi beder for, i tillid til din barmhjertighed.

M: Amen.

NADVERLITURGI

Salme: Nu takker alle Gud. DDS 11.

FORBEREDELSE

P: Lovet være du, vor Gud, verdens Herre, for brødet, som du skænker os. Dette brød, frembragt af jorden ved menneskets arbejde, bærer vi frem for dig. Lad det for os blive livets brød.

M: Lovet være Gud i evighed.

P: Lovet være du, vor Gud, verdens Herre, for vinen, som du skænker os. Denne vin, frembragt af vinstokken ved menneskets arbejde, bærer vi frem for dig. Lad den for os blive frelsens kalk.

M: Lovet være Gud i evighed.

P: Som kornene, der engang var spredt på markerne, og druerne, der engang var spredt på bjergene, nu er forenede på dette bord i brød og vin, lad således, Herre, hele sin kirke snart blive samlet fra alle verdenshjørner i dit Rige.

Maranatha! Halleluja!

Kom, Herre! Halleluja!

DIALOG

P: Herren være med jer.

M: Og med dig.

P: Op!øft jeres hjerte.

M: Vort hjerte er hos Herren.

P: Lad os takke Herren vor Gud.

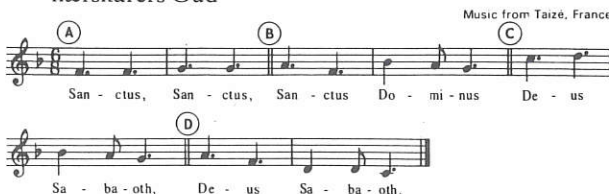
M: Det er værdigt og ret.

PRÆFATION

P: Sandelig, det er værdigt og ret, at vi altid og overalt takker dig, Herre, hellige Fader, almægtige, evige Gud. Ved dit levende ord skabte du alle ting og se, det var såre godt. Du skabte mennesker i dit eget billede til at få del i dit liv og genspejle din herlighed. I tidens fylde gav du os Kristus, verden liv. Han blev døbt og helliget til at være din tjener for at forkynde det glade budskab for fattige. Aftenen før sin lidelse overgav han nadveren til os, hans kors og opstandelse og tage imod ham selv som livets brød. Derfor, Herre, priser vi dig med alle engle og helgen og synger din herligheds lovsang:

HELLIGSANG

Hellig, hellig, hellig er Herren,
hærskarers Gud

EPIKLESE I

P: O Gud, verdens Herre,
du er hellig, og din herlighed er uden grænser.
Send over vort nadvermåltid din livgivende Ånd,
som har talt ved Moses og profeterne,
som i nåde overskyggede Jomfru Maria,
som dalede ned over Jesus, i Jordans flod
og over apostlene på Pinsedagen.
Lad din Ånd med flammer af ild
hellige dette nadvermåltid,
at brødet og vinen for os må blive
Kristi legeme og blod.
O Helligånd kom til os ned,
fyld os med din kærlighed.

INDSTIFTELSE

P: Lad din Helligånd fuldbyrde
din elskede Søns ord,
han, som i den nat, da han blev forrådt,
tog et brød,
fremsagde takkebønnen, brød det,
gav sine disciple det og sagde:
Tag dette og spis det;
Det er mit legeme, som gives for jer.
Gør dette til min ihukommelse.

Ligeså tog han efter måltidet kalken,
fremsagde takkebønnen,
gav dem den og sagde:
Drik alle heraf;
denne kalk er den nye pagt ved mit blod,
som udgydes for jer og for mange
til syndernes forladelse.
Gør dette til min ihukommelse.

P: Troens mysterium!

M: Herre, vi forkynder din død,
vi priser din opstandelse,
vi forventer dit komme i herlighed.

ANAMNESE

P: Derfor fejrer vi, Herre, i dag mindet om vor forløsning:
vi ihukommer din Søns fødsel og liv iblandt os,
hans dåb ved Johannes Døber,
hans sidste måltid med apostlene,
hans død og nedstigen til Dødsriget.
Vi forkynder Kristi opstandelse
og hans herlige himmelfart,
han er vor ypperstepræst
og går i forbøn for hele sit folk,
og vi forventer hans komme i herlighed.
Forenede med Kristus som vor ypperstepræst
beder vi dig så ydmyge:
Ihukom din Søns offer,
og giv alle at få del i hans
forløsergernings velsignelse.
Maranatha, Halleluja!

EPIKLESE II

P: Se, Herre, til dette nadvermåltid,
som du selv har givet til din kirke,
og modtag denne gave, som du modtog
hengivelsen af din Søn,
hvorved vi er genantaget i din nådepagt.
Fyld os, som har del i Kristi legeme og blod,
med din Helligånd,
at vi må blive eet legeme og
een ånd i Kristus,
et levende offer til din herligheds ære.

O Helligånd, kom til os ned,
fyld os med din kærlighed.

IHUKOMMELSER

P: Ihukom o, Herre, din ene hellige, universelle og apostolske
kirke, som er frelst ved Kristi blod. Åbenbar dens enhed.
Værn dens tro. Bevar den i fred.
Herre, ihukom alle din kirkes tjenere: Biskopper, præster
og diakoner og alle, som du har givet en særlig tjeneste.

Ihukom også alle vore søstre og brødre, som er døde i
Kristi fred, og hvis tro du alene kender: led dem til
den glædesfest som er beredt for alle folkeslag for dit
åsyn sammen med den salige jomfru Maria, patriarker,
profeter, apostle og martyrer og alle helgener,
for hvem venskabet med dig var Liv. Med dem lovsynger
vi dig og venter saligheden i dit Rige, hvor vi med hele
skabningen, endeligt frelst fra synd og død, skal få
lov til at prise dig, ved Kristus vor Herre;

M: Maranatha, Halleluja.

SLUTNING

P: Ved ham og med ham og i ham tilkommer dig, Gud Fader
den Almægtige i helligåndens enhed al herlighed
og ære fra evighed til evighed.

M: Amen.

FADERVOR

P: Lad os nu som Guds børn,
forenede i én dåb, én Helligånd og ét Kristi legeme,
bede:

M: Fader vor, du som er i himlene....

FREDSHILSEN

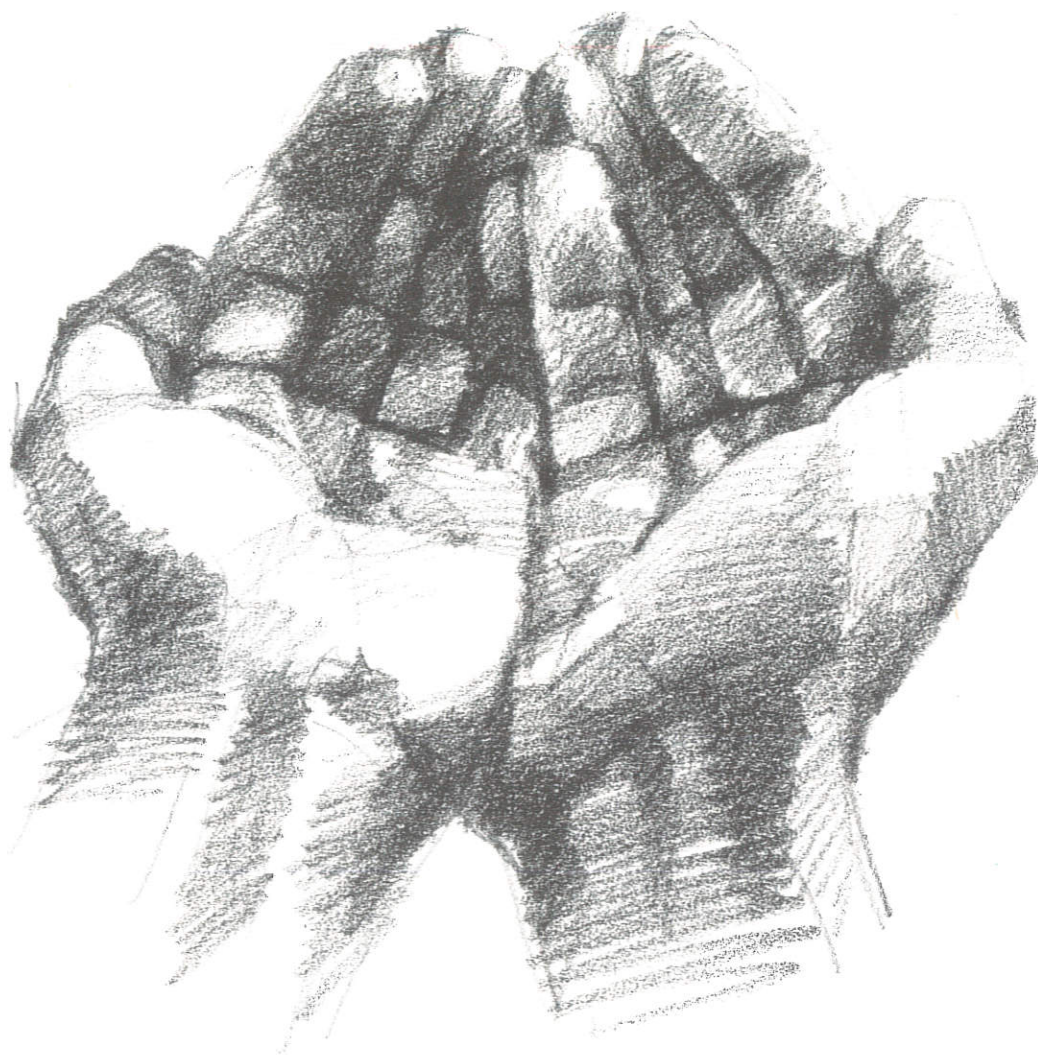
P: Herre Jesus Kristus, du har sagt til dine apostle:
Fred efterlader jeg jer, min fred giver jeg jer.
Se ikke på vore synder, men på din Kirkes tro og
før den efter din vilje til fuldkommen enhed i dit
Rige fra evighed og til evighed.

M: Amen.

P: Herrens fred være altid med jer.

M: Og med dig.

P: Lad os give hinanden et tegn på forsoning og fred.

BRØDSBRYDELSEN

P: Det brød, som vi bryder, er fællesskab om Kristi legeme. Velsignelsens kalk, som vi takker for, er fællesskab om Kristi blod.

O DU GUDS LAM

M: Guds lam, du som borttager verdens synder, forbarm dig over os.
Guds lam, du som borttager verdens synder, forbarm dig over os.
Guds lam, du som borttager verdens synder, giv os fred.

UDDELING

TAKKEBØN

P: Lad os med fred bede til Herren:
Vi takker dig, barmhjertige Gud,
for den skønhed, vi finder på jorden og på havet,
for rigdommen i bjergene, det flade land, i floderne,
for fuglesangen og blomsternes ynde.
Vi lovpriser dig for disse gode gaver
og beder om, at vi må tage vare på dem
til glæde for vore efterkommere.
Giv os evne til stadig at vokse i taknemmelig glæde
over din skabelse, hvor der er rigeligt til alle.

Lad os, der har smagt af det måltid,
som du har beredt os i den kommende verdens herlighed,
også en dag tilsammen få del i dine helliges arvelod,
ved Jesus Kristus, din Søn, vor Herre,
som lever og råder med dig i Helligåndens enhed,
Gud i al evighed.

M: Amen.

SLUTNINGSSALME: Som aldrig så lang er nogen dag. DDS 310.

SENDELSESORD

P: Jesus siger: Jeg er det levende brød, som er kommet ned fra Himmelen; om nogen spiser af det brød, han skal leve til evig tid.
Gå i fred og tjen Herren med glæde!

M: Amen.

VELSIGNELSE

P: Herren velsigne dig og bevare dig!
Herren lade sit ansigt lyse over dig
og være dig nådig!
Herren løfte sit åsyn på dig
og give dig fred!

Studievejledning

til den danske udgave »Dåb, nadver, embede«

Denne studievejledning er skrevet af docent Kjell Ove Nilsson med råd og tips fra professor Nils Ehrenström, professor Per Erik Persson, professor Lars Eckerdal og pater Henrik Roelvink. Bearbejdet for danske forhold af universitetslektor Peder Nørsgaard-Højén.

Indledning

Denne studieplan er kortfattet – men indholdsrig – og ikke specielt struktureret, f.eks. med hensyn til et bestemt, anbefalet antal sammenkomster. Meningen er, at man skal kunne anvende de efterfølgende spørgsmål og studiehenvisninger på en meget fleksibel måde. Derfor følger materialet ganske enkelt selve dokumentets hoveddele:

- først noget om baggrund og formål (forordet), siden
- om dåben
- om nadveren
- om embedet.

En sådan opstilling gør det muligt at anvende studieplanen på den måde, som er mest hensigtsmæssig i forskellige sammenhænge.

Nogle eksempler:

- Man har et præstekonvent eller en menighedssammenkomst og har kun en eftermiddag eller et par timer til rådighed: Da kan måske nogle hovedspørgsmål fra hver del stimulere interessen for at fortsætte, eller man tager blot en af hoveddelene op.
- Man har et stiftskursus eller et præstemøde og vil opdele i grupper, der skal bearbejde hver sin del i løbet af en periode af mødet.

- Man har studiekredse for præster eller studiekonventer og ønsker i løbet af tre sessioner at studere de tre hovedemner i materialet lidt nærmere.
- Man går et skridt længere til en regulær studiekreds med syv sammenkomster: En omkring baggrunden osv., og to på hver hoveddel, dåb, nadver, embede.

På den måde er variationsmulighederne store og anvendelsesområdet fleksibelt – det kan holdes mindre omfattende, men alligevel centralt i forhold til materialets indhold og sigte, eller det kan blive ganske omfattende, beroende på tid og interesse.

Studiet af »Dåb, Nadver, Embede« er af stor vægt, ikke blot fordi dokumentet, som det er blevet sagt, er en »milepæl i den økumeniske bevægelse«. Enhver kirke og ethvert kirkesamfund, enhver lokalmenighed bør udnytte muligheden for på forskellig måde at samtale om sin *egen identitet* som kirke og sin *egen kristne profil*. Dette er desuden en udfordring til enhver kristen, ethvert medlem af menigheden.

Af og til diskuteres det tvivlsomme i en del økumeniske aktiviteter – ikke mindst med hensyn til læren og teologien – men her findes der en mulighed for at samtale om centralt vigtige spørgsmål i den kristne tros sammenhæng. Dette er allerede godt og vigtigt, om det sker inden for hvert enkelt kirkesamfund. Men bedst og vigtigst er det, om dette dokument og denne studieplan kan blive en hjælp og en stimulans til for alvor at føre økumeniske

samtaler – på det lokale plan eller på landsplan, informelt eller højest officielt, som man ønsker det.

BEM-processen

I denne sammenhæng må vi huske på noget, der kan virke yderligere inspirerende, nemlig det, man kunne kalde »BEM-processen«. De kirkesamfund, der er medlemmer af Kirkernes Verdensråd, skal ifølge Lima-dokumentets forord rapportere deres svar og synspunkter inden udgangen af 1984. Det bør nu observeres, at man ved generalforsamlingen i Vancouver besluttede at forlænge rapporteringsperioden indtil slutningen af året 1985, for at just »processen« skulle kunne gennemføres i alle interesserede kirker, bl.a. med hensyn til tidspunkterne for kirkernes forskellige ledende møder, synoder etc.

Men ikke blot medlemskirker er velkomne til at rapportere. I Danmark er i første række kun Den danske Folkekirke og Baptistsamfundet medlemmer af Kirkernes Verdensråd – indirekte bl.a. også metodister og visse ortodokse. Den katolske kirke er også fuldt medlem i Faith and Order (til forskel fra Kirkernes Verdensråd) og skal også afgive et officielt svar. Glædelig er også den interesse, som Frelsens Hær har vist. Men *alle* kirker og samfund kan deltage! Og det ikke bare på en sådan måde, at centrale, officielt udpegede grupper, sammen sætter et materiale, som sendes til Genève. For at dette kan ske på en repræsentativ måde, er det vigtigt – og det er netop

pointen med »processen« – at der sker noget ude i kirkerne, lokalt og i almindelighed, ikke blot i en central ekspertgruppe eller lignende.

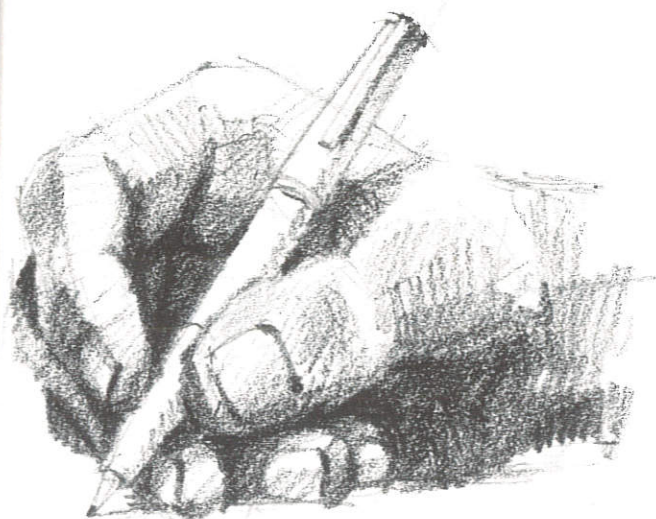
Rapporteringen

Altså: De grupper, som studerer bogen på en sådan måde, at de ønsker at rapportere deres synspunkter, spørgsmål, indvendinger, ønsker osv., skal frimodigt gøre det. Skriv til lederen i det pågældende kirkesamfund eller til et eller andet organ, der tager sig af sådanne spørgsmål, f.eks. Det økumeniske Fællesråds Studiekomité, Den danske Folkekirkes mellemkirkelige Råd etc. Dette bør ske så snart som muligt. Læg mærke til, at man, om man ønsker det, kan sende sin rapport *direkte* til Faith and Order i Genève – i særdeleshed, hvis ens eget kirkesamfund ikke agter at foretage sig noget centralt.

Send desuden en kopi til Det økumeniske Fællesråds Studiekomité, Nørregade 11, 1165 København K. Denne komité vil i den kommende tid med stor interesse følge arbejdet og forsøge at studere og analysere resultaterne af BEM-processen. Også *Nordiske Ekumeniska Institutet* i Sigtuna/Sverige er dybt engageret i sagen og står gerne til rådighed på forskellig måde.

Starten

Hver studiegruppe eller studiekreds bør ved begyndelsen af sit arbejde overveje sin *sammen sætning*, konfessionelt og økumenisk; se efter, på hvilken måde, man kan supplere deltagelsen, hvilket øvrigt

materiale og supplerende litteratur man ønsker at anvende. Man bør endvidere bestemme sit *formål*, f.eks. om man ønsker at rapportere i overensstemmelse med ovenstående, eller om man vil nøjes med på lokalt plan at studere og konkretisere, hvad Lima-dokumentet handler om m.m. I det omfang, man afgiver en rapport, bør den også indeholde oplysninger om disse praktiske ting, som en ramme for det arbejde, man udfører.

En måde at arbejde på er at oprette mere regulære lokale grupper for at uddybe og forankre »BEM-processen« i en bredere økumenisk sammenhæng. Også af den grund er det vigtigt at kunne indsamle rapporter fra grupperne. Derigennem kan enkelte lokale grupper påvirke kirkesamfundenes centrale økumeniske »policy« – og medvirke til deres officielle svar på »BEM«. Dette kan bidrage til en bedre *udveksling af information* og ideer kirkesamfundene imellem og endvidere til konsultationer og selvkritisk vurdering.

Grupperapporter har endvidere den fordel, at de kan give

mulighed for *kommunikation mellem forskellige grupper*, der er engagerede i BEM-projektet. Gruppeledere er derfor velkomne til så snart som muligt at give meddelelse om deres grupper, tidsplaner og målsætning for dermed at medvirke til en inspirerende informationsudveksling.

Centralt i kirkesamfundene og gennem Det økumeniske Fællesråd – og Nordiska Eku-meniska Institutet med mulighed også for nordisk udveksling – kan man så efterhånden få en vis oversigt over økumenisk interesserede grupper med mulighed for *samordning i et kartotek eller lignende*. Dette kunne være til stor hjælp i det fortsatte lokaløkumeniske arbejde. Derfor er dette studium så vigtigt. *Det kan blive en milepæl for den økumeniske bevægelse også i Danmark!*

I. Målsætningen

1. BEM-dokumentet er et udtryk for »konvergens«, en større overensstemmelse, men endnu er man ikke nået frem til fuld »*consensus*«. Diskutér forskellen. Hvorledes kan man

komme videre på vejen mod *consensus*?

2. Hvad indebærer det da at tænke »økumenisk«? I stedet for blot »*konfessionelt*«, hvor man mest tænker på sin egen kirketradition?

3. Hvilke elementer i din egen trostradition er efter din egen opfattelse *uopgivelige*, noget, der føles unikt, og som du vil holde fast ved? Hvad findes der, som du tror er tradition og gamle vaner, og som man rent ud sagt burde afskaffe eller finde en vej til *fornyelse* af?

4. I hvilket omfang må kirkesamfundene være enige i deres troslære for at kunne påstå at have samme *principielle* syn? Giv eksempler på problemer og hindringer.

5. Findes der i almindelighed *villighed* i dit kirkesamfund til for alvor at gå ind i *selvransagelse* i konfrontation med de økumeniske udfordringer? Villighed til at overveje økumeniske bidrag fra ens egen læretradition, og om man burde revidere dele af denne? Det er bedst at være personlig: Findes en sådan villighed hos dig selv?

6. Dette kan også formuleres i overensstemmelse med det første officielle spørgsmål: »I hvilket omfang kan Deres kirke i denne tekst genkende kir-kens tro som den har været gennem tiderne?«

7. Er dette noget, som føles vigtigt i dit eget kirkesamfund: Overhovedet at »genkende«

den gamle tro, den »*apostolske tradition*«? Hvilken rolle spiller »*traditionen*« i din kirke? Og i hvilken forstand gælder den? Jvf. dertil f.eks. det romersk-katolske traditionsbegreb!

8. Hvorledes kan kirker og menigheder tage hensyn til Lima-dokumentet i dets mere *praktiske konsekvens*, i det fortsatte arbejde med alterbøger, ritualbøger og salmebøger?

9. Overvej, hvorledes dette dokument kunne opmuntre til fortsatte økumeniske *studier* i forskellige akademiske emner, hymnologi, liturgi, kirkeret og ikke blot systematisk teologi!

10. Tænk allerede nu over, hvordan »*receptionen*« skal foregå, lokalt og konkret i vore kirker. Hvilke erfaringer har vi af dette? Hvorledes kunne modtagelsen af BEM blive en model, en lejlighed til at afprøve et mønster for økumenisk samarbejde?

OBS! Flere af disse spørgsmål bør følge med i de kommende dele af studiet. Men det er vigtigt at diskutere dem fra begyndelsen og formulere foreløbige synspunkter og svar!

II. Dåben

1. Dåben er det sakramente, der åbner porten ind til kir-kens trosfællesskab, forstået som en helhed i Kristus? Hvorledes ser du på forholdet mellem *dåb og omvendelse*? Jvf. hvorledes Luther kunne tale om »daglig omvendelse« og om »at leve i sin dåb«.

Hvad betyder i denne sammenhæng *confirmationen*?

2. Hvorledes skal man forstå relationen »dåb med vand« »åndsdåb«? Hvorledes kan man ellers beskrive »Ånden og dåben«?

3. Dåben betragtes som »*enhedens sakramente*«. Hvilke konsekvenser burde dette få for kirkernes økumeniske struktur i både lære og liv? Hvorfor er der ikke så stor enhed, som dåben tilsigter?

4. På hvilken måde giver *dåbsritualerne* i vore kirker udtryk for troen på kirkens enhed og universalitet, og hvorledes afspejler de den økumeniske enighed, der skitseres i Lima-dokumentet? Findes der på den anden side ikke en risiko for tvivlsomme tolkninger af dåbens indhold, som når f.eks. Folkekirkens dåbspraksis affærdiges som »magi« og en ikke-kristen handling? Diskutér kriterierne for en ret økumenisk dåb!

5. Er de økumeniske problemer forbundet med synet på dåben som en »indlemmelse i *Kristi legeme*«? Hvis ikke – teologisk/bibelsk – hvorfor er splittelsen i legemet så stor? Hvad indebærer indlemmelser i Kristi legeme med henblik på et tilhørsforhold til et enkelt »partikulært« kirkesamfund?

6. Hvis dåben indlemmer den døbte i Kristi legeme – og i Kristi universale kirke – hvad siger det så om vilkårene for *kirketilhørsforhold*? Find ud af, hvilke kirkesamfund i Dan-

mark der har anerkendt hinandens dåb i officielle deklarationer eller i praksis!

7. Kan BEM give kirkerne en videre referensramme for synet på *barnedåb* og *troendes dåb*? Hvor ligger de afgørende forskelligheder? Er de blevet opløst eller overvundet i dette dokument – og er det i så fald acceptabelt?

8. Hvorledes motiveres *gendåben* eller *konditionaldåben*, hvor denne praksis endnu forekommer? Eller er troendes dåb og barnedåb ligeværdige – så at gendåb ville blive unødvendig? Hvilke vanskeligheder måtte i så fald overvindes? Hvilke konsekvenser ville det mellemkirkeligt få på andre punkter?

9. Det at være død og opstanden med Kristus har også *etiske konsekvenser*: Hvorledes kunne de formuleres, f.eks. i solidariteten med undertrykte og nødstedte eller med forfulgte medkristne, i indsatsen for fred og retfærdighed?

10. Hvorledes og i hvilken grad har i almindelighed økumeniske overvejelser internationalt og herhjemme kunnet *påvirke kirkesamfundene* internt og i deres stillingtagen, f.eks. til dåben i forholdet stat-kirke?

III Nadver

1. Hvad kan vi lære af det oldkirkelige syn på nadveren som *eucharisti* og *anamnese* samt af *epiklese*-motivet? Hvorledes kan det på sin side tilpasses

rigtigt til nyere kirkesamfunds traditioner? Er der taget tilbørligt hensyn til disse grundmotiver i igangværende revisioner af gudstjenesteritualerne?

2. Viser Lima-dokumentet en fremkommelig vej til at overvinde de historiske stridigheder, der har splittet kirkerne med henblik på forståelsen af *Herrens nærvær* i nadveren? Er der mulighed for i stedet gensidigt at anerkende forskellige tolkninger af dette mysterium?

3. *Offermotivet* kan betragtes som »forsømt« – er det rigtigt? Hvorledes kan denne klassiske tanke få sin rette plads i et økumenisk nadverfællesskab?

4. Hvorledes kan nadverfejringen i vore menigheder tydeligere vise, at vi alle er *indbudte af samme Herre* til hans bord og kaldede til at være en Guds familie i enhed?

5. Hvor store *forskelle* kan tolereres, hvis man samtidigt vil nå til en gensidig anerkendelse af nadverfejringen? Hvilken spændvidde af trosmotiver, teologiske ræsonnementer og liturgiske former er tænkelige, hvis man alligevel vil tillade økumenisk nadverfællesskab?

6. Er beskrivelsen i Lima-dokumentet (§29) af *celebrationens rolle* tilstrækkelig? Hvorledes er situationen i Danmark med henblik på *oncelebration* og *intercelebration* – hvor langt går nadverfællesskabet? Hvilke hindringer består stadigvæk?

7. Hvorledes mødes forskellige nadveropfattelser, så enhedens og fællesskabets sakramente realiseres – trods forskellene? Kan med andre ord nadveren være et *middel* i sig selv på vejen frem mod enhed (mens der endnu står forskellige tilbage)? Eller er den blot målet i det fjerne?

8. Hvilke danske eller udenlandske kirker har dit eget kirkesamfund *anerkendt* og har nadverfællesskab med? Hvordan ser det ud inden for samme konfession eller tradition – i forhold til andre? Hvilke konsekvenser burde Den danske Folkekirke drage af den kendsgerning, at den i sagen har ratificeret *Leuenberg-konkordien*?

9. Under hvilke forudsætninger og i hvilke former er det tilladt eller ønskværdigt at gøre *børnekommunion* til en alment vedtagen praksis? Hvorledes skal man i denne sammenhæng se på forholdet mellem dåbssyn/dåbspraksis og nadverfejringen – eventuelt også *confirmationens* rolle?

10. Hvad kunne et større nadverfællesskab betyde *societal-etisk* for relationerne til minoriteter, indvandrerkirker etc.? Hvad kan en økumenisk nadvergudstjeneste have at gøre med folkeforsoning og verdensfred?

IV Embedet

1. Hvori adskiller sig det *ordnede embede* fra andre kirkelige tjenester? Hvorledes forholder det sig til det *almindelige præstedømme*?

2. Hvor langt kommer man med den forestilling, at man ved en udvikling af den funktionelle lighed mellem embedet i forskellige kirkefamilier delvis skulle kunne bygge bro over den kløft, der består mellem divergerende embedsopfattelser?

3. Hvor stort mål af enighed må man opvise med henblik på *kirkens ydre struktur* og organisation for at kunne begynde at tale om et *fælles embedssyn*? Eller kan formerne veksle og alligevel rumme samme grundtræk?

4. Hvad er det *særlige embedes opgaver*, og hvorledes kan man fordele dem på forskellige embedsbærere? Kan man nå frem til en udveksling af embedsbærere mellem kirker, der har forskellige strukturer for embedet? Hvorledes skal man afgøre, hvor grænsen går for gensidig *anerkendelse* af embedet – i samme tilsvarende funktion?

5. Hvorledes skal man først og fremmest bestemme *episkopé-funktionen*? Kan man i princippet nå frem til en fælles funktionsbeskrivelse og siden se, hvorledes kirkesamfundene virkeliggør eller kan virkeliggøre den? Kunne dette fremme den gensidige anerkendelse?

6. Er den klassiske *tredelelse af embedet* noget økumenisk »nyt«, eller føles det bare som noget typisk romersk-katolsk? Hvorledes kan det, som er vigtigt i denne opdeling, komme til udtryk i vor tid og i nyere kirkesamfund?

7. Kan kirkesamfundene i Danmark acceptere en tolkning af kirkens apostolicitet, der omfatter »den apostolske succession« på den måde, som Lima-dokumentet beskriver?

8. Kan på den anden side romerske katolikker og ortodokse se det funktionelle i kirkens apostolske kontinuitet på en så bred måde, at forskellige funktioner kunne kompensere hinanden noget, sådan som de ser ud i historisk givne kirkesamfund, f.eks. således at en stærk gudstjenestetradition, beken-delse, evangelisation og diakoni på en vis måde kan »kom-pensere« det, der episkopalt må betragtes som en »mangel«? Eller er »embedsspørgs-målet« enestående og afgørende?

9. Er dit kirkesamfund – og hvilke andre – parat til at *prøve* den i Lima-dokumentet § 51–55 anviste vej til en *gensidig anerkendelse* af embedet, særligt med henblik på dets episkopé-funktion? Hvorfor ikke? Alternativ? Eller blot afvisning?

10. Så igen tilbage til de fire spørgsmål i forordet: Hvad lærer din kirke af Lima-teksten *praktisk*, »med henblik på gudstjeneste, oplæring, etik samt åndeligt liv og vidnes-byrd« – og hvad *teologisk*, om helhedssammenhængen, synet på kirken, frelsen, skabelsen, synden, nåden, omvendelsen, ånden og det evige liv – alt det, der handler om »den apostolske tro idag«?

Tilgængeligt materiale

WCC Publications, P.O. Box 66, 150, route de Ferney, CH-1211 Genève 20, Schweiz.

1. *Growing Together in Baptism, Eucharist and Ministry*. A study guide by William H. Lazareth (Kirkernes Verdensråd, Genève 1982, tredje oplag 1983). Diskussionsvejledning for lægmandsgrupper. Den er kort (108 sider), billig (Sfr 7,90), skrevet i en livlig stil og i første række rettet mod en almen læserkreds.

2. *Ecumenical Perspectives on Baptism, Eucharist and Ministry*. Red. Max Thurian (Kirkernes Verdensråd, Genève 1983), 264 sider, Sfr 22,50. En samling teologiske artikler, der giver fagfolk inden for områderne dogmatik og liturgi en udførlig behandling af de aktuelle tekniske spørgsmål. I appendix II gengives den såkaldte Lima-liturgi.

3. *Baptism and Eucharist*. Ecumenical convergence in celebration. Red. Max Thurian og Geoffrey Wainwright (Kirkernes Verdensråd, Genève 1983), 258 sider, Sfr 25,-. Bogen giver tilgang til visse egne kilder og brugbare modeller for kristen gudstjeneste. Et bredt register af riter viser den aktuelle liturgiske fornyelse blandt kirkerne, inkl. nye økumeniske liturgier for dåb og nadver, hvori der indgår elementer, der anbefales i Lima-teksterne.

Dop, nattvard, ämbete. Den officiella texten från Faith and Order – den s.k. Lima-teksten 1982 – jämte introduktion och inofficiella økumeniska kommentarer. Red. Kjell Ove Nilsson, 156 sider, Skr 30,-. Bogen kan købes hos Nordiska Økumeniska Institutet, Box 68, S-19300 Sigtuna, Sverige.

Adresser:

Apostolsk kirke i Danmark
Lykkegårdsvej 100
6000 Kolding

Baptistsamfundet i Danmark
Lærdalsgade 5
2300 København S

Den danske Folkekirkes
mellemkirkelige Råd
Nørregade 11
1165 København K

Frelsens Hær
Frederiksberg Allé 9
1820 København V

Metodistkirken i Danmark
v/pastor Robert Nielsen
Merkurvej 7
8270 Højbjerg

Det danske Missionsforbund
Kærvej 9
9800 Hjørring

Den romersk-katolske kirke
Bredgade 67
1260 København K

Det økumeniske Fællesråd
Nørregade 11
1165 København K

DØF

2.1 Døb, nadver, embede.
(Tema, 1-84)

ex. 5

Tema 1-84
Udgivet 1984 af
Det økumeniske Fællesråds
Studiekomite
Nørregade 11
1165 København K
Tlf. 01 - 15 59 27

Redaktion:
Flemming Fleinert-Jensen
Peder Nørgaard-Højen
Christian Balslev-Olesen
Oversættelse:
Erik Kyndahl
Flemming Fleinert-Jensen
Sats og tryk:
Schølin Offset, Aalborg
Tegninger, lay-out og
montage:
Henning Aardestrup